

Fiyatı : 10 Kş

(IŞIK) Matbaası — Giresun

AKSU

SAYI :
27-28 : 11-12

GİRESUN
HALKEVİ

İÇİNDEKİLER

Sayı: 27,28-11,12
Cilt : III

Yazı İşlerine Bakan
SALİM SÜHA GÖKSAN

Şubat - 941

A K S U

GİRESUN VE ÇEVRESİ HALKEVLERİNİN DERGİSİ

Konuşma :

Hazin dönüm Yılları

Yazan : Salim Süha Göksan

Geçtiğimiz son iki üç ayın içerisinde biribirini takip eden ne acı ne hazin dönüm yıllarını törenledik .

Ebedî kahraman Atatürk'ün ikinci ölüm yılı, gönüllerimizi bir buhurdan gibi sararken, büyük ve ateşin şair Namık Kemal'in yüzüncü hatıra yılı da benliğimizde ilâhî bir rüzgâr gibi esti .

Namık Kemal ve Mustafa Kemal. . . Bunlar her ikisi de muhteşem ideallerin doğurduğu öyle eşsiz kahramanlardır ki : Birincisi zulüm ve işkence dolu bir devirde

[Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini.
Yok imiş kurtaracak bahtı kara maderini . . .]

diyerek husran içinde vatan ve hürriyet aşkıyle çırpınarak öldü. . . İkincisi; vatanın ve milletin bütün bir tarih boyunca görülmemiş felâketli anları esnasında

[Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini .
Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini . . .]

diye kükreyerek milletin bağrında şahlanan bir kudret oldu . Dünyayı kahrımanlığına boyun eğdirdi, Namık Kemalin hasret duyarak gözlerini kapadığı millî hürriyete; vatan saâdetini, millet istiklâlini

ve iki kelim ile "Türk ebediyetini„ ilâve ederek dünyaya çok müsterih ve mes'ut veda etti...

Şair ve halâskâr Kemaller, bu gün ebediyetin ufuklarındadırlar. Onların mezarları yiğit ve şanlı bir milletin kalbidir. Onlar ki: Bu kalbe gömülmek için ne azaplı, ne çetin cidallere atılmışlar; ne harıkalar göstermemişlerdi.!. Kendisini sürgüne gönderen zalım ve amansız hükümdara:

[Merkezi hâke atsanız da bizi ;
Kürei arzı patlatır çıkarız . . .]

şeklinde şahane bir enerji ile cevap veren Namık Kemâl, ne yazık ki:

[Ölürsem görmeden millette ümit ettiğim feyzi ;
Yazılsın sengi kabrimde vatan mahzun ben mahzun . . .]

diye inleyerek ve çok sevdiği milletinin kurtuluşunu göremiyerek ölmüştü . .

Büyük Mustafa Kemal de, zalim ve hissiz hükümdarının suratına; daha mert ve asil bir jestle pırıl pırıl üniformasını fırlatup atmamışmıydı? fakat ikinci Kemal birincinin necip idealine güneş gibi parlayan bir taç taktı. Bu gün nasıl vatan mahzun değilse; vatan şairin mezar taşındaki mısrağ da artık ebediyyen silinmiştir. Çünkü: ölümünden 80 yıl sonra olsa bile, Namık Kemalin ruhu da [Millette ümit ettiği feyzi] görmüş ve manevi âleminde mes'ut olmuştur...

İşte; son aylar içerisinde dönüş törenlerini yaptığımız büyük ölülerin huzurunda şimdi yine eğiliyoruz. O ölülerki: Birincinin kalbinde yaşayan ilâhî heyecanlar, ikincinin dehasiyle birleşerek yalnız Türk âlemine değil, bütün dünyaya ışık salan bir kaynak halini aldı...

Ey aziz ölüler!.. Sizlerki gönüllerimizde birer kahramanlık abidesisiniz;.. sizler ki: Kanımızın ateşi; vücudumuzun enerji menbaısınız... Sizler ki yürüdüğümüz yolların ışığı, gözlerimizin nurusunuz... Bize bıraktığınız büyük ve mukaddes mirası ebediyete kadar şeref haleleri için de saklayacağımıza emin olunuz ve mezarlarınızda müsterih, mes'ut uyuyunuz büyük ebedilerimiz...

Salim Süha Göksan

O'nsuz Geçen iki yıl

Ebedî Şef Büyük Atatürk'ün; aramızdan sonsuz uykusuna daldığı 10 - İkinciteşrin-1938: Türk Milletinin en kara günü.

933 de; çok sevdiği büyük eseri Cümhuriyetin, onuncu yılını milletile birlikte kutlularken Şeref tribününde heyecanından gözleri yaşarmış.

Niçin yaşarmasın?. Bu millet ki hürriyeti, İstiklâl uğrunda: Dumlupınarda, Sakaryada, Kocatepede Eşsiz Kahraman, Büyük Dahisinin Başbuğluğunda savaşarak çelik bir Kale gibi yüceldi. 30 Ağustos sabahı, Türk'ün kara bahtına Kocatepeden bir Güneş doğdu..

Türk Milleti, en kudretli hızını ebediyet kaynağı bu sihirli güneş'ten almıştı. O Güneş bir vatandı, o vatan; Mustafa Kemal'di..

Yine onuncu yılda bakınız büyük Atamız duyduklarını nasıl canlandırıyor: İki Mustafa Kemal vardır; biri karşınızda gördüğünüz fanî Mustafa Kemal. Diğeri de, Tarihin malı her zaman yaşayacak olan ebedî Mustafa Kemal'dir.

Benim et ve kemikten ibaret fanî vücudum bir gün elbet göçecektir. Fakat tarihin malı Mustafa Kemal hakkında söz ve hüküm tarihindir. Ondan yalnız o bahsedecektir.

Biz ikinci Mustafa Kemal'den bahsedecek değiliz. Onun hakkında söylenecek sözü Ebedî Şefin dediği gibi tarihe bırakıyoruz.

Fanî Mustafa Kemal, sonsuz acısı ile yüreklerimizi dağlayalı; onun maddî varlığından ayrılalı tam iki yıl geçti.

Bu iki yılın acısı gönüllerimizi sanki ikiyüz yıldanberi yakıyor..

Türk Milleti, onun maddî varlığından ayrılışını her yıl geçtikce kalbinde daha derinden duyuyor; ve Büyük evladının bu sonsuz kaybına içten ağlayor. Onun kaybı ile yalnız bir millet değil, bütün bir millet değil bir insanlık ta ağlayor.

Büyük eserin Atası; Türk'ün Ebedi Şefi! Emanetinin öz bekçileri gençlik: Bileklerindeki asil kanlarile eserini koruduk-ça sen müstarih uyu..

Giresun: Çınarlar 10-11-940

Muzaffer

Sağlık:

Cüher

Yazan: Dr. Asım Özmen
Merkez Hükümet Tabibi

Giresun ve mülhakatında halkın Cuher tesmiye ettiği bir hastalık var. Cuher diye gelen bu hastaların ayrı amilimarazın tahtı tesirinde bulunduklarına şahit oldum. Ampirik görgü ve malûmatına istinaden halkın bulup koyduğu cuher ismi tekabül ettiği marazın bence tam türkce mukabilidir. Kanaatıma nazaran bunu söyliye bilirim. Bu hastalığa yalınız Giresunda değil, Sıtma amili marazlarını taşıyan sivrisineklerin bulunduğu her yerde tesadüf edilir. Merzifonda hatta bin altıyüz küsür metre irtifaı olan ve etrafı sulak bulunan Ağrı vilâyeti dahilinde Giresunun cuher dediği bu hastalığı çok gördüm. Vaktiyle Terkos suyunun İstanbula getirme ameliyesinde çalışanlar arasında bu hastalık görülmüş ilk zamanlarda anlaşılamamış fakat tıb fakültesi dahiliye hocası Fevzi Paşa merhum sıtma mikroplarının tahtı tesirinde husule gelen bu hastalığı tesbit etmiş ve musapların ekserisini tedavi etmiştir. Hatta o zaman fazla kinin bulamadığından bir kısım hastalara Söğüt yaprağı kaynatmak suretile elde etiği menku'u kullanmıştır. Bu hastalığa Humma'i habise, Fransızlar da Aksepernisiyüz derler. Sıcak memleketlerde her mevsimde Türkiyede de yaz ve son baharda görülür. Tersiyane ve Tropika sıtmayı yapan mikroplar vücudun zaif, mukavemetsiz ve düşkün zamanlarında bu tabloyu ihdas ederler. Vaktinde tedavi edilmezse yüzde yüz öldürür. Bu hastalık bazan yavaş yavaş bazan da birden yüksek ateşle gözükür ve musabını kendisini bilmeyecek derecede hasta eder. Bu kendini bilmemezlik yalancı koma dedikleri bir şekildir. Eğer hasta sarsılırsa gözünü açar verilen suyu veya ilacı içer. Giresunda sıcak aylarda Fındık toplama günlerinde boğuk havanın ve vücut mukavemetin in kırılmasının daha ziyade bu tabloyu ihdas ettiğini zannediyorum. Bunun sar'a nöbetlerile kendini gösteren yüksek ateşli şeklinede tesadüf ettim. Hasta on üç yaşında bir erkek çocğu idi. Fındık bahçesinde ebeveynine yardım ederken bir gün öyleden sonra kusma ve yüksek ateşle kendisini kaybetmiş ertesi günde ilk zamanlarda seyrek sonraları sık sık gelen sar'a nöbetlerine tutulmuş, getirilen bu yavru yapılan kinin iğnelerile tamamile iyi oldu.

Yalınız hayretimi ve bir azda haklı olduklarını gördüğüm bir mesele nazarı dikkatimi celbetti. Cuher diye getirilen hastaların sıtma olduğunu söyleyince bazılarının bilhassa köylülerin bunu kabul etmez gibi davrandıklarını hissettim. Fakat onları ikna etmek lazımdı. Türk köylüsünün büyük vasıflarından birisi çok dürüst ve temiz olmasıdır. Ciddi söylenen bir şeyin bil amel şahidi de olurlarsa inancını artık kafasından atamazsınız. Yalınız bu gibi hastalar tedavi edilirken verilen ilaç ve yapılan iğnenin kinin olduğunu bilmesi ve müsbet neticeyede varması; muhakkakki cuherin sıtma olduğuna onu inandırır ve sıtmanın nekadar fena ve öldürücü bir hastalık olduğunu anlamış olur.

Sıtma diyüp geçmemek lâzımdır. Bu hastalığın memleketimizin istila etmediği bir köşesi yoktur. Mikropları taş yan sivrisinekler buldukları küçük su birikintilerinden tutun da şuraya buraya atılmış konserve kutularının içersine toplanmış sulara yumurtalarını bırakarak binlerce sivrisineğin üremesine ve sıtmanın intişarına sebeb olurlar. Bunun için sıtması bol yerlerde bu hastalıkla mücadele eden teşkilatlar olduğu gibi teşkilat olmayan yerlerde mahallî sıhat daireleri halka kinin tevzi etmekte ve amili marazların nakili olan sivrisineklerin imhası için çalışmaktadır. Devlet teşkilatının bu çalışmasına karşı her vatandaş Malarya noktasından uhdesine düşen vazifeyi yaparsa hiç şüpe yokturki bu hastalık azalır ve sebebiyet verdiği felaketler ortadan kalkar. Yalanız inkilabımızın biz münevverlere tahmil ettiği büyük bir vazife daha var oda: Esrarlı ve muğlak olan her şey'i açık ve dürüst olarak halka anlatmak.

Dr. Asım Özmen
Hükümet Tabibi

Ziraat:

Büyük krizantem Çiçekleri Nasıl elde edilir

Yazan ; Rasim Ekmen
Ziraat teknikeri

Krizantem (kasımpat) : Sonbaharın yegâne ve can alıcı, çok melankolik ve fakat pek hoş manzaralı bir çiçeğidir. Çiçeğin şekli, duruşu ve gerekse renkleri bütün nazarları kendinde toplayacak, imrendirecek kabiliyettedir. Hele çiçek katmerli olursa, büsbütün başka bir güzellikte bulunur.

Krizantem, mevsimle mütenasip çok dayanıklı, sap ve yapraklarında ki kaba kaba tüylerile ayrıca bir hususiyet arzetmektedir.

Sonbaharda bütün çiçeklerin tükendiği bir sırada eşsiz güzelliğile ortaya çıkarak, çiçek amatörlerini çiçekten mahrum kalmakdan kurtarır. Ve bütün bahçelerin süslenmesinde geri kalmıyarak, bahçe sahiplerine bir müddet daha neş'e ve saadet verir.

Krizantem sadece bununlada kalmayup çelenk ve büketleri şereflendirir. Onların kutsiyet ve değerini arttırır. Bu itibarla Krizantemlerin çiçekçilik san'atında önemli yeri vardır. Bilhassa mevsim dolayisile diğer çiçeklerin mebzül veya hiç bulunamayişi, bu çiçeğin kıymetini bir okadar daha artırmaktadır.

Hemen hemen denebilirki; bu mevsimde Krizantemsiz çelenk, büket, apartman ve salon... Hiç bir şey tasavuur edilemez. Krizantemin bu müstesna kabiliyet ve hassasile inkâr edilemevecek kadar çok faidеli görülmektedir.

Krizantemin hususiyeti : Şekil ve renklerile hoş bir manzaraya malik oluşu, koparıldıktan sonra uzun zaman dayanabilmesi (En az bir hafta), nihayet diğer çiçeklerin çiçek açmadıkları bir zamanda çiçek açabilmeleri gibi en müstesna bir kabiliyete malik oluşudur.

Krizantem çiçekleri; katmerli ve katmersiz olmak üzere çeşitleri vardır. En makbul cinsleri, Japon cinsidir. Bu çeşitten elde edilmiş üç yüze yakın melezleri bulunmaktadırki çok enfes bir güzelliğe sahipdirler. Bu güzellik, onlara gösterilen itina ve

bilğili bir bakımın, en müstesna kabiliyetlerin tezahüründen doğmuştur. Çiçek fidesinin toprağına, kurak zamanlarda suyuna, gübresine, filiz, uc ve gonca alma işlerine, nekadar yakından alâka gösterilir, meşgul olunursa alınacak mahsul ve elde edilecek çiçekler; gelip görenleri hayrette bırakacak kadar nefis olacaktır. Bu suretle Krizantem çiçekleri yetiştirilmesinde harikalar yaratmamıza hiç bir engel olamaz.

Bahçemizde kendi elimizle yetiştirip misafirlerimizin hayranlıklarını eserlerimizin önünde görmek, muvaffakiyetimizin gururu ile gururlanmamak kabilmidir? Hem, bu çiçeklerle yakinen alâkadar olmak, diğer çiçeklerin yetiştirilmesinden çok daha başka bir zevk ve haz duyulur.

Büyük çiçekli Krizantem nasıl elde edilir?

Bahçeye veya saksıya, münasip bir toprağa dikilen Krizantem fidelerinin gelişi güzel büyümelerini önlemek lâzımdır. Bunun için bazı ameliyelere tabi tutulurlar. Çiçek bahçesine dikilen fideler, daha henüz genç iken Mayısta, çok kuvvetli gelişmeleri için aşağı yukarı onbeş santim üzerinden budanırlar. 30 gün sonra yeni sürgünler epeyce boy alır. Ve 3 - 4 gün üzerinden filizleri alınır. Bu suretle meydana gelen dalların en kuvvetlilerinden 3-4 dal bırakılarak, diğerleri kesilip yok edilir.

Krizantem çiçeğine tatbik edilen yukardaki ameliyelerle beraber daima az dal bulundurmak. çiçeklerin çok güzel teşekkül ve büyük ciçek açmasına yardım edilir.

Çelik ve ayırtkaçlama suretile saksılarda çogaltılan Krizantemlere yukardaki ameliyelerle beraber, gittikçe kuturları artan 2 - 3 defa saksı değiştirmek icap eder.

Tohumdan yetişen fidelerin saksı değiştirilmesine lüzum yektur.

Krizantemler kuraklığa çok dayanamazlar. Bunun için arasıra toprağı kurudukça sulamak icap eder. Ayni zamanda gübrede vermeyi ihmal etmemelidir. Koyun gübresinin madeni gübre ile karışık olarak verilmesi şayani tercihtir.

Her fidanda bırakılan 3-4 dal tabiatile kuvvetli teşekkül edecektir. Verecekleri çiçeklerde şüphesiz çok mükemmel olacaktır. Fakat her bir dalda birden ziyade goncalar zuhur eder. Bu goncaların merkezde bulunan en iyisi bırakılır. Diğerleri koparılır. Tek dala tek çiçek hasredilmiş olur. Bunun faidesi, herdalda açılacak çiçeklerin alacakları en son cesamet, nefaset ve karekteristik manzaralarında görülür.

Rasim Ekmen
Ziraat Teknikeri

Köy Tedkikleri :

Boz Tekke köyü

Yazan : Rahmi Korkut Öğütcü

Geçen sayıdaki Tarihî durumun sonu

Bu gibi tekke ve zaviyelerin kuruluşu daha eski zamanlara ait olmakla beraber (Bayazıdı veli) zamanında daha çok artmış ve ilerilemiş olduğu tarihen müsbettir.

Oğlu Yavuz Selim devrinde de bu iş geri kalmamış; memlekette din ve devletin hadimi olmak üzere bu teşkilâta ehemmiyet verilmiştir.

[Timar, zeamet, Has] sahiplerine boş kalan arazi taksim edildiği sırada önce sözü geçen tekke ve zaviyelere de masraflarına kâfi gelecek varidatı temin için bir kaç köy mürşitleri namına (Baberatı âlişan) vakfedilmiştir. [1]

Milâdî [1495—811] hicri tarihlerinden sonra önem alan bu hareket daha çok ün almış ve muhtelif iyalet ve mülhakatında sancak beyleri yanında [tarihnüvis] ve ya [ruz namecilik] kizmetlerini görmek ve bulunduğu mıntıkada [din ve devlete] dua eylemek üzre bir sınıf ülema ve meşayih merkezleri kurulmuş yine tekkeler, zaviyeler, hankahlar tesis edilmiştir. Bunların vazifeleri man ev olduğu kadar siyasî ve asker teşekkülleri de iktiva etmekte olduğu anlaşılıyor. Şeyhlerle sofiler arasında bir çok kavgalarda vaki hadisattandır. İşte Boztekke denilen ve [Nefsi Akköy, darı, Alınca ve şimdiki Boztekkeyi ihtiva eden arazi [Şeykerameddin] ile [Hasandede] lere vakfedilmiştir. Bu gün bu havalideki tapu kayitlerinde bu cihet mezkûrdur.. Yani Şeykerameddin vakfından yahut Hasan dede vakfından filân bahçe ve ya tarla [arazii emiriyeden] olmakla filancının tasarrufuna ferağ edildiği gibi tapu senetleri çoktur.

ŞEYHKERAMEDDİN NEREDEN GELMİŞ..

Rivayete nazaran Şeyhkerameddin üç, yahut dört kardeşi ile Horasan taraflarından yahut [Semerkant] dan hicret etmişler ve Giresun civarındaki bir köyde yuva tutmuşlar, fakat ilk önce hangi köyü merkez ittihaz ettikleri malû n değildir.

Bunlar (mazannai kiram) dan imişler. köylere dağılıp halkı (dini islâm) ile dinleştirmek için vaiz ve nasihatta bulunurlar ve bazı keramet alâmetleri gösterirlermiş. [2] Bunları çekemeyenler, zamanın Padişahına nasılsa haber vermişler. Padişah, bunları İstanbula davet etmiş.. Bunlar Padişahın huzuruna girende: birinci şeyh önündeki halıya basmıyarak ayağıyle kıvırıp kaldırmış ileri geçmişler. Padişah bunlara oturmalarını emretmiş. Mindere oturmayıp yere oturmuşlar, yemek sofrasında yemek yememişler, Padişah, bunların esbabını sorunca birincisi şu cevabı vermiş:

— (Padişahım!. sizin buraya serdiğiniz şu halılar, cebr ve zor ile malları, davarları ellerinden alınmış biçarelerin gözyaşları ile işlenmiştir, bunlarda nice masumun hakkı vardır.

Padişah bunu hayretle dinledikten sonra ikinciye sormuş:

— Niçin o minderlere oturmadınız ?

İkinci şeyh cevap vermiş!.

— O minderlerin üzerindeki kadifeler ve ibrişimler (Deri devletinize) muhtesipler zoru ile alınan ve mucibinden fazla tarh olunan paralarla tedarik edilmiştir.

Üçüncüye gelince:

Niçin yemek yemedikleri sorulmuş oda şu cevabı vermiştir.

— Padişahım! niçin teaccup buyuruyorsunuz?. Bunda tüyü bitmemiş yetimlerle kocası şehit olan asker ailelerinin, ve tahsildarlar zoruna gücü yetmeyip yorganını döşeğini hasbeten lillah satan fukara ve acezenin hakı vardır. Zulümle kazanılan ekmeğin herbir parçası bir damla kandır, demiş.

Bu sırada önlerindeki pilav tepsisinden bir avuç pirinç alarak avucu içinde sıkınca şıpır şıpır kan damlamağa başlamış.

Bu sözleri işiten ve bu vaziyeti gören Padişahta ses, soluk kesilmiş..

Şehler kendi heybelerindeki bir ekmeği dört bölüp paylaşarak yemişler ve sofradan kalkmışlar..

Bu hal karşısında mebhut kalan Padişah, bunların keramet sahibi olduklarına zahip olarak bunları affetmiş ve Boztekkede ikametlerine ruhsat ve ellerine bir beratı hümayún vererek avdetlerine müsaade etmiştir. (3)

Bu şeyhler memlekete dönünce devlet ve millete bir çok hizmetlerde bulunduktan sonra ölmüşler; ve muhit halkı nazarında hürmete lâyık insanlar olduğu anlaşıldıktan sonra kabirlerinin etrafı çevrilmiş ve üzerleri örtülmüştür.

Pirazizdeki şeyh İdris, Tirebolunun şeyhler köyündeki şeyh Mustafa halife Yavuz kemal nahiyesinin şeyhler köyündeki şeyh Alâiddin,

Alucaradaki şeyh Hüseyin ve saire ayni zümreden birer (tekin) dirler sulh zamanında misiyoner harp zamanında ordu önünde yeşil sarıklı birer kahraman olduklarıda rivayetlerinden anlaşılıyor..

Bu münasebetle şu arada Harava tekkesi şeyhi (mazannai kiram) dan ruznamçeci (Mustafa halife) den bahsetmeği faydalı görüyorum.

Tirebolunun (çakrak) yaylasında (Tohomluk) denilen bir küçük köy vardır. Bu köyün içi inden geçen dere, Esbiyeye inen (Gelevera) deresinin kaynağıdır (köy oğlu) yurdu denilen obanın ve (alçak) belin eteğindedir. Karşı sempte ve (Alucara)toprağında şeyhoğlu Hüseyin ile kendi obalarındaki misafir odasında görüştüğümüz zaman bana bir berat çıkararak okuttu.. Bu beratta (sadrı azam Mustafa Paşanın ve diğer vüzera ile müftissekaleyn Ebüssüud) efendinin de mühürleri vardı.

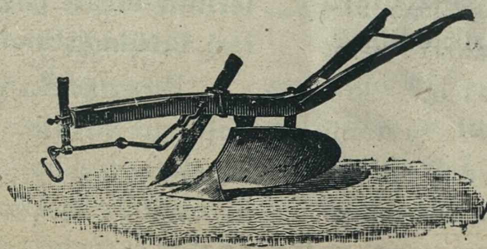
Beratın metni itibariyle aklımda kalan şudur. Mustafa halife mazennei kiramdan olup ruznamçecilik hizmetiyle çırağ buyrulmuş ve Trabzon eyaletine tayin kılınmış ve namına Tirebolu muzafatından çakrak yaylaları ve şimdiki şeyhli köyü ve civarı vakfedilmiştir. Orada görüştüğümüze göre bu köyler oniki köymüş,. Tirebolu kaymakamı Eyup zade İzzet bey bunları (evkafı münderise) diye hükûmete mal etmiş ve kendilerine de bir yaylak, bir kışlak ve bir köy bırakmıştır.

Hüseyin şeyhin oğlu Abdurrahman bu gün sağdır. Lazımgelen tafsilatı ondan almak üzre beklemekle beraber Boztekkede ki tetkikimize geçiyorum... Mevzuu dağıttık, toplayacağız.

Bu tetkikatımız daha uzun süreceğinden gelecek sayılarımıza bırakmayı gerekli görüyorum.

[1] Nasıl ki : (Harava), tekkesine, Tirebolunun " 12 „ köy ve yaylası, buynuzlu tekkeyede şeyhli, şeyh Musa, Piraziz ve sair köylerin Boztekkeye de sayıdığımız bir kaç köyün vakıf olmalar gibi.

[2] Bu Padişahın, hangi Padişah olduğu henüz tahkik edilmemiştir..

Egeden Hatıralar

II

Nihayet birbirlerine kavuşmuşlardı, ikiside dünyanın en bahtiyar insanlariydi. Bu kavuşmayı aylarca beklemişler, nihayet onlar için tatlı bir rüya olan bu kavuşma şimdi bir hakikat olmuştu, sınıflarını geçmişlerdi, tatili beraber geçireceklerdi. Onlara öyle geliyordu ki bu günlerin sonu gelmiyecekti. Tatlı bir rüyanın hakikat oluşunun verdiği sarhoşlukla ilk gece uyuyamadılar, birbirlerine yalnız geçirdikleri üzüntülü geceleri anlattılar.

Alp söylüyor: sevgi; Sevgim seni öyle özledim ki. . Bu kısa ayrılık bana yıllar kadar uzun geldi. Fakat her gece senin hayalinle başbaşaydım, ellerin saçlarımı okşarken, ninni söylüyor ve beni uyutuyordun, uykumda bile seninleydim. Güzel bir yuvamız ve senin gibi altın saçlı iki yavrumuz vardı. Onlarla bağlar arasında geziyoruz, küçükler üzüm koparıp bize zorla vermiye çalışıyorlar, sonra onlar kollarımız arasında yuvamıza dönüyoruz.

Uyandığım zaman derin bir sessizlik. . . Senin hayalin kaybuluyor, kalbime gömülüyor ve ben seni tekrar görmek için gözlerimi yumuyorum, heyhat. . .

Şimdi de sevgi söylüyor: Alp..! Alpım; bunları anlatıp bu şen saatlerimize hüzün katma, bunları anlatırken ben tatili geçmiş ve tekrar ayrılığın geldiğini sanmıştım, Ayrılığı düşünmek . . O bile insanı üzüyor. Beni yalnız bırakma artık, sensiz geçen günler okadar tatsızki. . . Elleri Alpın saçlarını okşuyor, Alp yolculuğun verdiği yorgunluktan gözlerini kapamak üzere. .

— Sevgi, rüyamı görüyorum, sen yanımdamısın, saçlarımı okşıyan senmisin? Ah, ellerin saçlarımdan hiç ayrılmazsa, onları saçlarımdan hiç ayırma, ve gözlerini yumuyor. Sevginin gözlerinden bu sonsuz sevinçten yaşlar sızıyor. . .

●

Onu yazın kavurucu sıcakları içinde Egenin şirin bir köşesinde tanıdım. Bir sabah gün ağarmadan ava çıkmıştım. Her yer sessiz, bu sessizliği bazan

yalnız uzaktan gelen kağnı tekerleklerinin nağmesi. Bu ses bir kemanın, bir kitaranın sesinden daha çok kalbe işleyici... Bu sese verdim kendimi, tüfeğimi bir kenara dayadım, bir kütüğe yaslandım, kağnı tekerleklerinin sevda şarkısını dinledim. Bu dertli ses uzaklaşırken kalbimde bir boşluk hissediyordum. Kalbim boştu, bu ana kadar bu boşluğu duymamıştım. Bu yokluğu gideren bir tesellim vardı. Küçüklüğümde geçen ufak bir macera.. benim çocukluk aşkım...

Bazı aylı geceler Egeye bakardım. Egenin berrak suyunun üzerinde ayın işlediği nakışların arasında küçük sevgilimin gözlerini görürdüm: Sonra başı canlanır, nihayet o sevimli kızın hayalile karşılaşırdım. Bu an benim en bahtiyar zamanım olurdu. Çocukluğumdan bu temmuz şabahına kadar bir çift deniz göz benim teselli kaynağım olmuştu. Fakat şimdi..? bu kağnı tekerlekleri her şeyi alt üst ediyor...

Her sabah ava gitmek bahanesile erken kalkar kuruyan bir dere yatağında saatlerce yürürdüm. Dere yatağının etrafı ağaçlıktı. Ayakkaplarımın çakıllardan çıkardığı seslerden ürken kuşlar ağaçtan ağaca kaçışırdı.

Öğleye yakın dama döndüğüm zaman benimle herkes haniya vurduğun kuşlar diye eğlenirdi. Ben bu alaycı sesleri işitmemezlikten gelir, her zaman dinlendiğim ceviz ağaçının altına giderdim.

Gene bir sabah kağnı tekerleklerinin şarkısını dinlerken bir kadın sesi beni daldığım rüyadan uyandırdı.

...... köyüne giden yolu soruyordu. Bende o köye gidiyorum, beraber gideriz dedim. Hissettirmeden ona bakıyorum.

Mütenasip bir vucut üzerinde sevimli bir baş: Kumral saçlar, iri etli dudaklar ve daima gülen siyah gözler...

Ona yalnız iki şey sordum: Niçin geldiğini ve burada nekadar kalacağını... Sorduğu köye gelmiştir. Geldiğimizi söyledim. Elini uzattı iri siyah gözlerini gözlerime dikti. ALLAHA ISMARLADıK tanıştığımıza memnun oldum dedi. Ayrıldık. Onu düşünerek ayni yollardan dama döndüm...

Sabah

MİLLİ ŞEFİN PAROLASI

Türkiye Radyosu vasıtasıyle her vatandaşın dinlemek fırsatını bulduğu parola bir " Sıcak belâğat örneği " dir. Vatan edebiyatı örnekleri arasında Lise antolojilerine girecek olan bu direktif, seçkin samimiyetiyle bir başörnektir. Bu sözlerde "Siyasal Bilgiler Okulu" başölyelerinin şahsında bütün Türk gençliğine hitap eden bir edâ ve şümûl görüyoruz

Daha ilk günlerinde kendilerini devlete vakfetmek karariyle mezun olan böşölyelerine : Ömürlerini devlet hizmetine b a ğ ı ş l a y a n bu işin kendisine mahsus şeref ve imtiyazını duyan gençlerde bunu şuur alanına çıkararak, onların benliğini avucu içine alarak şöyle yuğurmaya başlayor :

Arkadaşlar , B i r Cümhur reisi, devlet adamı olmaya namezet yeni meslektaşlarına kendisiyle arkadaş olmak gurur ve sevincini bağışlıyor. İşte demokrası esaletinin zarif bir jesti.

Büyük bir milletin hizmetine girmek üzeresiniz. Diyerek vazifenin büyüklüğü kadar parlak olan şerefini duyuruyor, ona buyurmak değil, ondan buyruk almak şiarının ne özlü, ne okşaşlı ifadesi bu .

Bu milleti bir anane olarak, aile olarak sevmekten daha fazla, temiz bir aşkla sevmelisiniz. Demekle milleti bir aile olduğu için onu aile kadar değil, ondan bile üstün yani çok üstün derecede sevmeyi, hattâ gençliğe bu şakı bütün varlığı duymak ile yaşamak şartını öğütlüyor.

Size, mümkün olduğu kadar engin ufuklar açmaya çalışıyoruz. Zira hayatta çok geniş bir bilgiye ihtiyacımız vardır. Diyerek idareciliği ilimle alakası olmıyan sade bir nevi sanat istiydadı sayan eski zihniyeti ne güzel hırpalıyar. Ancak, mektepte öğrendikleriniz , bir anahtar mahiyetindedir. Sözü. bir ömür boyunca bir genç hararetiyle ilim edinmenin gerekliğine ne kadar veciz bir şekil vermiştir.

En ince teferrüratına kadar edineceğiniz bilgi; sizin, ihtiyaçlar karşısında tesadüf edeceğiniz mevzuları öğrenmek ve tanımak için göstereceğiniz gayrete birinci derecede bağlıdır . . Maliyede iktisatta, idarede, siyasette esas rolününü; aldığınız vazifeyi - bulduğunuz çarkı en iyi şekilde işletmek değil; bundan Daha fazla - yeni ihtiyaçları önliyecek, memleketi ilerletecek tedbirleri bulup tatbik etmeniz; asıl vazife

niz olacaktır.

Sözünden d e v l e t i n kuruluş düzeninden Orman koruma kanununa kadar emek ve ömür vermiş bir politika şefinin parolasında hiç de kıskanç olmıyan o geniş tesamüh ruhunu kokluyoruz. Ne samimî tevazu...

Bu memlekette teşkilâtçı, kurucu, bulucu olmayı ilk günden hatırlayınız. Kuruculuk ve buluculuğu yalnız zekâ yapamaz Bu açığı vazife başındaki çalışmanızla kapıyacaksınız.

İlim ve zekânın yanında büyük tecrübenin rolünü ihtar eden ne büyük iykaz.

Nefsinize iytimadınız, ilk gününden iytibaren esaslı bir vasfınız olmalıdır. İyi öğrendiğini emniyetle tatbik etmek . . . Bu tecrübe ihtiyacını daima hatırda tutarsanız, kendinize olan iytimadın taşkın hale gelmesine katiyen mani olursunz. Şefin bu cümlesi idealist düşünce ile Realist görüş arasında ne ölçülü bir poz veriyor.

Amirlerinizden iyi muamele görmeye emniyetle bakınız. Âmirlik hakkının her şey demek olmadığını, çalışma şevkini korumaya kimsenin hakkı olamıyacağını anlatan bu cümleden sonra realitenin kuru ve hazin ilcâların hazmetmek gerekliliğini gözden kaçırmayan şu cümleye bakınız :

Fakat hayatta biliniz ki, hazmı güç olan muamele iyi muameledir. Bir insanı sert idare etmek kolaydır: Teveccüh gören memurun, mütemadiyen iyi muameleye hak kazanması güçtür. Teveccüh ve iyi muamele karşısında insan kendini kaybetmemelidir. Bu da ilerlemek muvaffak olmak için başlıca amildir. Demek oluyor ki memur, amirinden iyi mameleye hak kazanma güçlüğünü yenemez, yani iyi muameleden şımarırsa onu sert idare etmek, âmirin daha ziyade kolayına gelir. O zaman bu neticeyi tabiî bulmak lâzımdır. Onun için siz de ne âmire karşı salahiyet hududunu aşmamaya dikkat edeceksiniz. Sizden çok yaşlı muhitlerde bile lâyık olduğunuz mevkii tutabilmeniz şartı nefsinize hürmetinizdir. . . . Nefse hürmet, terbiyesi yerinde ve temiz ahlaklı olan kimselere en yaşlı, en çetin bir muhit içinde bile en sayılan bir mevkii kazandırır.

Nefsine hürmet eden, başkalarının nefis izzetini kollamayı bilir hoşnutluk kazanır, ahlâk kaidesinin baş şartı budur. Sizi siyasal bilgiler okuluna girmeye karar verdiğiniz andan itibaren sizin, gösterişli vaziyetleri düşünmekten ziyade kendi vicdanınızı tatmin edecek surette millete hizmet edeceğinize kani bulunuyoruz. Vicdan rahatı verebilecek hizmetin değerini yükselten bu büyük irşat önünde elbeğendilik değil gönülbeğendilik işe kıymet veren bir gençlik, ancak bu öğüdün yolunda yürür.

Türk milleti, idare hayatında göreceksiniz ki tasavvur edemiyeceğiniz kadar ince görüşlüdür. Güçbeğenir ve kusur arar

değildir. Elverir ki, vazifede bulunanların ciddî ve ideale çalıştıklarına kani olsun . Gençliğe çalışma titizliği kadar hizmet gayret ve cesareti veren bu cümle üzerinde milletin temiz karakterini kıvrak hatlarla ne güzel çiziyor.

Millî Şef, Size eski zamanların bu memlekette bıraktığı bir çok fena huylardan behşetmiyeceğim derken tarihî hakikatları inkâr etmiyen dürüst bir devlet adamı, bu millî karektere yaslanarak mazinin hatalarından silkinme gerekliğini ve kolaylığını ne güzel anlatıyor. Eski kusurlar Cmhuriyet ailesinde unutulmuştur. Doğruluğu artık aranızda başlıca bir meziyet saymıyacak kadar ile iy z . Burada yeni arkadaşlarımız, istikbal için daha fazla ümit verecek vaziyettedirler. Sizi bu memleketin istikbaline salahiyetle yüksek, insanî ve vatanperver vasıflarıyle hakim olmaya hak kazanmış birinci derecede ümit verici unsurları olarak karşılıyoruz. Demekle hem insanî hem millî duyguların istiklâlin idareciler elinde yarata cağı eserlere gözünü dikmiş olan Ulus namına, onun ağzından syölüyor ve diyor ki :

" Sade doğru olmakla yara namazsın çönkü doğru olmaya esasen mecbursun. Millî ideale insanlık ideale kavuşturucu başarılanı " bekliyorum.„

Milletlerin çok mücadeleci ve çok yırtıcı oldukları bir zamanda yeni Türkiyenin; yüksek ve parlak Türkiyenin istikbaline yarar vasıflar sizde vardır, kanınızda vardır. Zira: Bizim milletimiz, milletlerin en büyüğü, enşereflisidir.

Millî Şef, bu sözleriyle gençliğe daha lise sıralarındayken ezberledikleri, Ebedî Şefin hitabesini telmih ederek onlara eski antlarını, hatırlatmakta ve böylece onlardan en kavi sözü almış bulunmaktatır. Ne ince ruh sanatı. . .

Saffet Tunay

Büyük Namık Kemal

Halkevimiz tarafından tertip edilen "Namık Kemal„ gecesinde büyük vatan şairinin edebi ve içtimai hayatımızdaki mevkii hakkında kıymetli arkadaşımız Baki Cinemre tarafından verilen konferansı aynen dercediyoruz

Bana verilen mevzu gerçi kudretimin çok fevkinde, muazzam ve yücedir; fakat o kadar cazib, öyle muhteşemdir ki onun çağlayanlar gibi çoşkun kaynağından bir zerre nasib alan her Türk gibi ona lâkayd kalamazdım. Çünkü millî duygularımızın en muazzezleri onun ruhiyle âdetâ tev'emdir; Onun ismi Vatan, Millet ve Hürriyet mefhumlariyle kaynaşmış gibidir. Bu mübarek hisleri kalb-i milletde yaratan sanki odur: NAMIK KEMAL.

Ben size onun 1840 da Tekirdağında kimlerden doğub 48 sene sonra Sakızda nasıl öldüğünden uzun boylu bahsedecek degilim. Çünkü o nerede doğmuş ve nerede ölmüş olursa olsun, hakikatda Türk vatanının bağrından doğmuş, milletin hafızasında gömülmüştür. Onun hakikî beşiği Türk vatanının mübarek kucağı, ebedî mezarı ise Türk milletinin eyiliği unutmaz kalbidir.

Hayatına ve yapdıklarına gelince: Bunları incelemeğe kalkışmakdansa onun yalnız bir cebhesiyle, bugün bizi buraya toplayan ölmez tarafiyle, doğumundan yüz sene sonra bir kerre daha kaynaşmayı kâfi görüyorum. Çünkü ondan aldığımız feyzin kurumaz kaynağı ancak oradadır. Onun vatan perverliğinde, millet severliğinde, hürriyete perestişindedir. Bunlardır ki yaşıyor ve yaşayacakdır.

Namık Kemal neden yaşıyor, niçin ölmeyecekdir?

Bu süallerin cevabını her düşünen Türk derhal kalbinde bulur; zira onun adını Vatan, Millet ve Hürriyet hislerini duymadan anamayız. O, bu üç mukaddes mefhum uğrundaki şanlı cidaliyle o mefhumlar gibi kendini ebedileşdirmişdir. Onlarla birlikde yaşıyor ve onlarla beraber ebediyen yaşayacakdır.

Esas itibariyle Namık Kemal bize göre kimdir. ve ne yapmışdır?

Namık Kemal milletin tahteşşuurunda yaşayan Vatan, Millet ve Hüriyet mefhumlarını engin ruhu, müstesna hadsiyle keşfederek bu cevherleri milletin şuuruna, şuurunun en üstüne çıkaran ve onları işleyerek kalb-i millete nakşedercesine yerleştiren büyük adamdır.

Şüphesiz ki o hasletler her ferd ve cemiyetin hılkatında, az veya çok meknuz olarak vardır; bu itibarla Namık Kemal onları yokdan yaratmış değildir; fakat duymak başka, duydugunu başkasına, hele kitleye duyurmak başka şeylerdir. İşte Namık Kemal bizde o ilk dâhidir ki duyulub da ifade edilemeyen o hislere can vermiş; sezildiği halde idrak olunamayan o duygulara ruh aşılamışdır.

işte onun ölmeyecek eseri budur.

Onu okurken kendi düşüncemizi, kendi duygularımızı onun dilinden onunla bir ağızdan okur gibiyiz; o kadar ruhumuzu sarmış, o kadar kalb-i millete nüfuz etmişdir.

Denebilir ki Namık Kemal, koca bir milletin Vatan, Millet ve Hürriyet sevgilerini, millet namına genişurahiyle kucaklamış; o aziz hisleri tek başına kalbine doldurmuş ve sonra ateş gibi lisaniyle yine millete, milletin kalbine zerre zerre sunmuştur.

İşte onun yaşamasının sırrı ve büyüklüğü buradadır.

Bunu yapmak, bunda muvaffak olmak için de o, (MİLLETDE ÜMİDETDİĞİ FEYZE)daima inanmış, her idealist gibi yaşadığı kara günlerin ebedî bir sabaha çıkacağına daima kanmışdır.

Böyle olmasaydı, yani Namık Kemal millete inanmasaydı, onun parlak istikbaline kanmasaydı, hiç bir şey yapamaz. . Hiç bir kalbe tek ümid veremez. . Hiç bir ruhda bugünkü gibi yaşayamazdı.

Bazı bedbahtlarca Namık Kemal yaşamıyor. . Ne gaflet, hatta ne hiyanet. .

Namık Kemal yalnız yaşamıyor, yaşatıyor da. . Onun tıpkı bir veli gibi telkın etdiği akideler milletin kalbinde nasıl yeşermiştir, nasıl büyüyüp açmışdır, bunları görmemek için manen kör, ruhan kütürüm olmak lâzım.

Halbuki o, ölmez ümmidi gibi yaşıyor ve daima Kemale koşan Türk milletiyle, milletin manevî bir mirası gibi yaşayacak. .

Namık Kemalin yaşadığına ve büyük eserinin ebediliğine misal lâzımsa onu Türkün en büyük evlâdının dilinden verelim:

Birinci İnönü zaferi kazanılmışdır. Büyük Millet Meclisi, zaferi kazananlara, Orduya ve aziz şehidlerine bir çok meb'usların lisaniyle hürmet ve şükranını sunuyor. İşte bu sırada o zamanki Mustafa Kemal kürsüye geliyor ve nutkunda Namık Kemali de hatırlatarak şükranla anan bir meb'usun sözlerine işaretle şöyle söylüyor:

(KENDİLERİNİN TABİRİ VEÇHİLE CENNETDEN VATANIMIZA NİGEHBAN OLAN MERHUM KEMAL DEMİŞDİR Kİ :

Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini
Yok mudur kurtaracak bahtı kara maderini

İŞTE BEN BU KÜRSÜDEN, BU MECLİSİ ÂLİNİN REİSİ SIFATIYLE HEYETİ ALİYENİZİ TEŞKİL EDEN BÜTÜN AZANIN HER BİRİ NAMINA VE BÜTÜN MİLLET NAMINA DİYORUM Kİ :

Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini
Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini. .)

İşte milletin ters talii gibi, vatanın kara bahtını apaydın günlere çeviren Büyük Atamızın, millet namına Millet Meclisi kürsüsünde Namık Kemali, ona lâyık şekilde yâdedişi ve onun yaşayışı. .

Namık Kemal, ruhlarda bilhassa o büyük ruhda yaşamasaydı zafer günlerinde anılmazdı bile. .

Türk milleti civanmerd ve âlicenabdır. Kendine fenalığı dokunanları çabuk unutur, geçer; efendi bir millet olduğu için kendi büyüklüğüne güvenerek canına kasdedenleri bile affeder. Fakat Büyük Atamızın dediği gibi ona hizmet edenleri, eyilik yapanları, hayrine çalışanları, asla unutmaz; her fırsatda anar, şükranını sunar. Namık Kemal de bu büyük millete mutlak iyilik etmişdir ki Türk-

ün o büyük evlâdının diliyle millet namına anıldı, anılıyor, anılacak. .

Nasıl anılmasın ki, Büyük Atamızın daha Şamda zabitken gizlice Selâniğe geçerek orada kurduğu gizli cemiyete verdiği isim, Namık Kemalin iki mabudu olan (VATAN VE HÜRRİYET) di ve biliyoruz ki Atamızın adına hocası tarafından " Kemal „ isminin de katılması yine ona izafetledir.

908 inkilâbının ilk senelerini idrak edenler pek güzel hatırlarlar: Midhat paşa ile birlikte her yerde onun resmi, her dilde onun ismi vardı. . Sanki o cüşiş, o galeyan yalnız ondan, onun şahlanarak içimize karışan ruhundan geliyordu. . O inkilâbı yapanlar, ondan onun büyük ruhundan hız aldıklarını bağıra bağıra söylüyor; her tarafda verilen ateşin nutuklarda, her gazetede yazılan coşkun yazılarda her şeyden evvel ondan bahsediliyordu . . Her toplantıda, her numayişde, her yerde ve her ağızda onun vatan şarkıları söyleniyor, milleti coşturuyordu..

Ölümünden yirmi sene sonra miltin ona gösterdiği bu vefakâr bağlılık, onun, milletin kalbinde yer etmiş olmasından başka neye atfolunabilir ki..

O büyük adam, kendisi de bunu sezmiş ve bir manzumesinde şöyle demişdir :

Musırım, sabitim tâ can verince halka hızmetde
Fedakârın kalır ezkârı daim kalb-i milletde
Denir bir gün gelir de sayei feyz-i hamiyyetde
Kemalin senk-i kabri kalmadıysa namı kalmışdır

Zaten o (gecelerin gündüz olduğu) hudutsuz heyecan günlerinde koca Kemal nasıl anılmazdı ki asıl ölümünden sonra onun eser ve manzumeleri bin bir muhataraya rağmen her mektebli Türk gencinin koynunda gezmiş; elden ele ve dilden dile bütün vatanı dolaşmışdı .

O zamanın Harbiyesi. Tıbbiyesi, Mülkiyesi, hele vatan müdafaasiyle mükellef Harbiyesi, denebilir ki, vatanla milleti hocalarından değil kendi istekleriyle Namık Kemal'den öğrendiler; Hürriyet aşkını ondan aldılar ve bu öğrenib aldıklarını millete öğrettiler ve verdiler. O askerler ki vatan her tehlikeye düştükçe, en başda ve en önde kurtarmağa koştular. Çünkü Namık Kemal onlara (Vatan) ında bir asker ağzından şunu telkin etmişti :

(BEN YÜREKDE ASKER İSTER Kİ FİKRİNDE NE KADAR ÜMMİDİ, GÖNLÜNDE NE KADAR ARZUSU VARSA VATAN SÖZÜ MEYDANA ÇIKAR ÇIKMAZ HEPSİ BİRDEN SABAHA RASLAMIŞ YILDIZ GİBİ GÖRÜNMEZ OLSUN. .)

Mamık Kemal tam manasiyle muazzam ve muhteşem bir idealistdi ve her büyük idealist gibi yalnız kendi muhiti içinde kalamayacak, mutlaka coşub taşacakdı. Nitekim onun namı Türk vatanının hudutlarını aşmış, dünya idealistlerinin isimleri arasına karışmışdır.

Son zamanlarda Rus muharrirlerinden V. Stambulov, onun hakkında onun ismiyle, üçyüz sahifelik koca bir eser yazmışdır.

1936 da intişar eden bu eserde, Namık Kemalin hayat ve mücahedesini safha safha takib ve tahlil eden Rus müellif onun hakkında göğsümüzü kabartan şu hükümleri veriyor :

(YALNIZ TÜRK MİLLETİNİN DEĞİL, HÜRRİYET VE İSTİKLALE TAPAN, İSTİBDAD ZİNCİRLERİNDEN KURTULMAK İSTEYEN BÜTÜN BEŞERİYETİN NAMIK KEMALİ. . .)

Ve şu neticelere varıyor :

(HÜRRİYET KAHRAMANI, VATAN MÜCAHİDİ, BÜYÜK İNSAN . .)

Ölümünden yarım asır sonra, bir Rus muharrir tarafından Rus okuyucularına böyle tanıtılan ve bütün insanlığa mal edilen Namık Kemali, nankör ve gafil kalemlerine dolayan, yukarıda işaret

etdiğim bazı bedbahtlar ona milletin verdiği şan ve şerefi çok görerek onu küçültmeğe savaşmışlar; meselâ onun " Osmanlı „ olduğunu, " Milliyet „ i anlamadığını " ittihadi islâmcı ve ümmetici „ liğini kusur olarak, gûya şe çamur savurmak kabilinden ona fırlatmak istemişlerdir.

Bu küstahca iftiraları bir bir kaillerinin yüzlerine çarpmağa lüzum yok. . Varsın onu anlamayanlar, anlamayacak olanlar öyle bilsinler; bu onun şanına nakısa getirmez. . Onların belki de anlamak istemedikleri hakikat şudur ki :

Namık Kemalin Osmanlılığı aynen bugünün Türklüğüdür. Bugün Türk ırkından olmayan Türkiye vatandaşları da kanun nazarında Türkdür Namık Kemal, uğrunda zindanlara girdiği idealleri arasında Osmanlılığa da pâye vermişdir. Çünkü Osmanlılık ona göre ümmet safhasından millet seviyesine yükselten geçitdi . Osmanlılıkdan evvel bu memleketde herkes islâm, hiristiyan veya Arap, Rum ilâ.. İdi. Yalnız Türk hiç bir şey degildi; sadece müslümandı. Namık Kemal, diğer anasırın milliyet tefahurlarına karşı Türke de (Osmanlıyım) dedirtdi. Diğer anasır bu unvanı kendilerine ancak resmen mal edinirken bütün Türklere (müslüman) yerine (Osmanlı) dediler. Türkler de buna mukabil Türkden gayri unsurlara (Osmanlı) demediler. Rum, Ermeni, Arab, Arnavud vesaire dediler. (Osmanlı askeri), (Osmanlı gemisi), (Osmanlı fesi) gibi tabirler çıkdı. Burada dikkat edilecek bir nokta vardır : Yukarıdaki misallerdeki (Osmanlı) tabiri, (Devleti Osmaniye Asakiri Osmaniye, Memaliki Osmaniye) gibi tabirlerdeki (Osmaniye) sıfatından çok farklıdır. Bu tabirler resmî ve basma kalıpdır; ynkarıkiler ise halk dilinden doğmuşdur.

İşte Namık Kemalin Osmanlılığı budur, ve esasen ozaman başka türlü de yapılamazdı; çünkü bu yapma milliyet devrin siyasî bir zarureti, mübrem bir icabı idi.

Nitekim ilk Osmanlı Meclisi Mebusanının Reisi Ahmed Vefik paşa Türk dilini milliyet gözlüğüyle işleyerek (Lehçe) sini yazarken meclisde (Biz Osmanlılar) diye bağırıyor ve eserine de (Lehçei Osmanî) unvanını veriyordu.

Bunun gibi Namık Kemal de, uğrunda mücadele etdiği inkilâbın nassı siyasisini teşkil eden ve Ziya bey (paşa) ile birlikde, Midhat paşa tarafından tedvinine memur edildiği Osmanlı kanunu esasisinin daha ilk maddeleri (Osmanlı ve Osmanlılar) dan bahsederken " Ben Türküm „ diyemezdi .

Çünkü, yukarda da dediğim gibi, Osmanlılık o devrin en bariz bir şiarı, o inkilâb hamlesinin en yüksek alemi idi, ilk Meşrutiyet onun namına koparılmışdı.

Yoksa millet ve dolayisile milliyet duygulariyle coşub taşan Namık Kemal, siyasî bir zaruretden doğan yapma bir milliyetin sökmeyeceğini anlamayacak adam değildi. Bunu ona isnad edebilmek, onun ruhunu tutuşturan millet mefhumunu onun namına inkâr etmek olur.

Ümmet ve ittihadi İslâmcılığına gelince : Osmanlılık hiristiyanlara karşı bir kalkan olduğu gibi, bu da Türkden gayri müslümanlara karşı bir siperdi. Namık Kemal İmparatorluğun inhitatının en korkunç devresinde yaşadı ve yetişdi. Yıkılan muazzam binadan ne kurtarmak kabilse onun kurtarılabilmesi emelinde idi. O viranelerde neler yokdu; hele hemen hemen bütün islâm milletler onun harabelerinde idi, başka ırk ve dilden olmakla beraber bu müslümanlar İmparatorluğun teb'ası idiler, onlara yüz çevrilib " Bizden değilsiniz „ denebilir miydi.

Gençliğinin en coşkun üç buçuk

senesini Avrupada geçiren ve şüphesiz Avrupa siyasetinin Şarka, bilhassa Osmanlı İmparatorluğuna müteveccih haris emel ve gayelerini yakından gören Kemal, bu bir çığ gibi gitdikçe büyüyen tehlikeye karşı koyabilecek yegâne kuvvetin - ortada bir şey olmamakla beraber - ittihadi İslâm olabileceğine kaildi ve Osmanlı İmparatorluğu tabiatiyle bu camianın başı olacakdı; bu çok cazib bir hayaldı; kendinden sonra daha bir çoklarını hele Abdülhamidi çok oyalayan bu vâhimeye kapılmakdan idealist Kemal kendini alamamakda mazurdu. Zira inhitata karşı görünürde başka bir destek yokdu. İmparatorluk ise çatır çatır yıkılıyordu.

Renan'a karşı İslâm dinini müdafaası da ayni menbadan gelir, yoksa Kemal gerek zamanında, gerek kendinden sonra gelen bir çokları gibi İslâmiyeti safiyeti evveliyesine irca gibi bir ham hayale hiç kapılmış değildir.

Yalnız, asırlardır milletin ruhuna işlemiş bulunan dinin mukaddesatını intak ederek hisleri coşturmak istemişdir, bu muhakkakdır; ancak bunu da henüz yeni doğan vatan ve milliyet mefhumlarına yardımcı olarak, onları kökleşdirmek için kullanmışdır. Mücerred olarak değil.

Başlarken de söyledim : Kemali olduğu gibi anlatmağa kudretim yetmez, esasen millî olmakdan çıkarak dünya ölçüsünde bir varlık olmağa giden ve olan Kemal beş on sahifada anlatılamaz. Yalnız onun asîl bir vasfını daha zikretmeden geçemem : Onun mücadeleciliği.

Namık Kemal yalnız bir his ve fikir adamı, sadece coşkun bir vatan şairi değil; çok çetin bir mücadeleci ve mücadeleden zevk alan bir mücahitdir.

(BÂRİKA-İ HAKİKAT MÜSADEME-İ EFKÂRDAN DOĞAR) diyen ve kaleminin kudretine güvenerek açdığı çığırda âdetâ tek başına ortaya atılan Kemal, her şeyi istihkâr ederek tam bir kahraman gibi yalnız gayesine koşmuş ve resmen susdurulmadıkca hiç durmadan bütün etrafiyle çarpışmışdır.

Vatan olsa ne rütbe bipervâ
Yine bünyad-i zulmu biz yıkarız
Merkez-i hâke atsalar da bizi
Kürre-i arzı patlatır çıkarız.

Diyen Kemal, eğer meselâ Fikret gibi uğradığı haksızlıklardan küserek, fırlatılan tarizlerden alınarak, gördüğü fenalıklardan tiksinerek bir köşeye çekileydi, zalimlere çatmakdan çekinerek en büyüklere bile hakikat bildiğini söylemekden sakınaydı vatanperverliğin nebiy-yi zişanı olabilir miydi? Bu çok şübhelidir.

İşte bunun içindir ki o, tam bir nebi gibi her şeye rağmen ve her şeyi gözüne alarak ortaya atıldı ve her nebi gibi fikirleri ugrunda zulûm gördü, kahre uğradı, sürüldü, fakat asla yıldırılamadı; daima dimdik ve sarp kaldı, hiç bir zaman eğilmedi.

En asîl bir büyüklüğünü de bu yılmaz metanetinde gördüğümüz Kemal, mefkûresi uğrunda yalnız kalemiyle değil, bizzat da mücadeleye girmişdir :

Abdülazizin hal'inden evvel, müessislerinden bulunduğu " Yeni Osmanlılar „ cemiyetinin hükûmet aleyhine İstanbul'da çıkardığı bir ayaklanmada sırtına bir cübbe, başına bir sarık geçirerek Fatih camiinin avlusunda, o zamanlar İstanbul efkârı umumiyesine âdetâ hâkim geçinen sarıklılara âyetli hadisli ateş gibi nutuklar veren ve sarıklı kitlesini Babi Âliye sürükleyen Kemaldi.

Kendi tabiriyle (VELÎ NİMET-İ HAKİKÎ bildiği HAZRET-İ MİLLETE HER TÜRLÜ HİZMETDE BULUNMAK AZM-İ KAVİSİYLE) gazetesinin kapatıldığı bir sırada, vatan duygusunu en canlı suretde telkin için yazdığı (Vatan yahud Silistire) piyesinin ilk temsilinde, eserinin mükemmeliyetini teminen kendisi bizzat süflörlük yapmışdır.

Kemalin, Vatana tapan ruhunun en ebedî ma'kesi olan ve (YAŞASIN VATAN) âvâzesiyle biten (Vatan) ilk defa böylece kendi süflörlüğüyle 1 Nisan 1873 de oynandı. Eser ve müessiri o kadar alkışlandı, öyle bir heyecan yaratdı ki içlerinde yaşlı başlı paşalar ve devrin meşahiri bulunan seyirciler ayağa kalkarak, hep bir ağızdan ve bir nakarat gibi mükerrer (YAŞASIN VATAN, YAŞA KEMAL) diye bağırdılar. Hele ikinci gece daha büyük bir heyecan kopdu. Defalarca sahneye çağırılarak doya doya alkışlanan Kemali, yakından görmek ve görüşmek için, ferdası günler bir çok seyirciler akın akın, o zaman Kemalin baş muharriri bulunduğu meşhur İbret gazetesinin idarehanesine giderek aradılar.

Fakat idealinin cûşü huruş halinde önünde âdetâ canlandığını gören Kemalin bu muhakkak en mes'ud eyyam-ı hayatı ancak dört gün sürdü. O alkışlar, yaşalar, Kemali fevc fevc aramalar, bütün bu nümayişler sarayın uykusunu kaçırdı; bilhassa ortaya (Kemal Cumhuriyet kurmak istiyor) sözleri de karışmışdı, ki bu şayialar aşağıda işaret edecek olduğum (Vatan) ın bir muhaveresinden çıkıyordu.

Bütün bunlara karşı artık duramayan sarayın bir iradesiyle, bu sıralarda yine Kemalin neşter gibi kalemiyle hürriyet-i matbuat hakkında acı tenkitler neşreden İbret 5 Nisanda kapatıldı. Başda Kemal olmak üzere muharrirleri ferdası gün tevkif olundu.. Doğru hapishaneyi umumiye, oradan da her biri o zamanın menfaları olan Ege adalarından birine. . Kemal ise biliItizam yalnız olarak Kıbrısdaki Mağosaya. .

Dikkat edelim : VATAN diye haykıran zincire vuruluyor; demek onu zincirleyenler vatanın ne olduğundan bihaber. . Vatansız saray olamıyacağını, fakat saraysız vatan olabileceğini idrakdan aciz zillullahlar. . .

Fakat ne garib, ayni zamanda ne ülvî bir tezaddır ki, Ebuzziya Tevfik Beyin Süleyman Nazife bir mektubuna nazaran, Kemal sürüldükden sonra da "Vatan„ ın oynanmasına devam edilmiş; ilk iki ayda 47 defa temsil edilmiş. hatta Abdülazizin huzurunda da bir iki defa oynanmışdır. .

Müessir sürgün. . Eseri ise alenen dillerde ve gönüllerde. . Bu emsalsiz mazhariyet sanırım ki ancak Kemale nasib olmuşdur ve onun eserinin yalnız ideali, sadece milletin tapdığı idealin tâ kendisini canlandırdığına en büyük şahiddir.

O kadar ki kitlenin ideale bu akını zalim iradeyi de peşinden sürüklemiş; o bile " Vatan „ ın berrak kaynağından kararmış kalbine bir nebze heyecan, donmuş damarlarına bir damla kan dilenmişdir.

Fakat müstebiddin; Kemalin büyük ruhiyle (Vatan) havasında yüzleşmesi bile yüzünü kızartmamış; sahnelerde aylarca bin bir ağızdan yaşa diye alkışlanan Kemal, Mağosadaki zindanında (VATAN. . VATAN. .) diye tam üç sene inlemiş durmuşdur. .

Mağosa, sıtmasiyle meşhur berbad bir yerdi; onu oraya ölsün diye gönderdiler. Kemal, yanında sükûnetine hayran muhafızlariyle, bir akşam üstü zindanına yanaşırken kapanacağı kalenin civarında bir mezarlık ve bu mezarlıkda bir türbe görüyor, muhafızlarına soruyor, bilmem hangi velinin türbesi diyorlar ve ilâve ediyorlar: Bu veli Mağosada mahbusken ölmüş.. Dahası var: Mezarlıkda yatanların bir çoğu hep Mağosa zincirbendlerindenmiş. . .

Kemal bunları sessizce dinliyor ve nihayet zindanına giriyor. Bu zindanı meşhur Mağosa mektubunda şöyle anlatır :

(Gösterdiği yer kışlanın iki dirseği arasında bir zemin ile beraber bir oda idi ki arzı ve tulu birer karış olmak üzere tahta ile mesdud bir penceresi ve bir de eğilmeden girilmesi muhal bir kapısı vardı. İçine girdim. Kenarındaki taş dirseği üzerine yorgana benzer bir şilte serdiler, bir tarafına çarşaf inceliğinde bir yorgan, bir tarafa de şilte kalınlığında bir yasdık koydular. Kapının önüne de tüfekli iki karakol dikdiler.

Dünyada en hafif vehm ile müttasef bir adam öyle bir halde bulunsa mutlak idam olunacağına zahib olurdu. Ben ise o camehab-ı huzur üzerine uzandım. Bakdım ki odanın tulu temam boyuma göre yapılmış. Her taraf toprak. Bir cihetde iğne deliği kadar menfez yok. Âdetâ yer yüzünde yapılmış bir lahd içindeyim.)

İşte Kemalin o kadar sevdiği hürriyetin ona hazırladığı saray. . Kemal tam üç sene süren, hastalıklar, içinde hatta yarı aç yarı tok geçen bu zindan hayatında bile boş duramamışdır. (Zavallı çocuk), (Gülni hal), (Akif Bey) piyesleriyle (Tahribi harabat) (Takibi harabat) hep Mağosa damgalıdır.

Mağosada Kemali ve dolayısiyle Mağosayı Türk Edebiyat ve vatan perverlik tarihinde ebedileşdiren asıl eseri ise meşhur Mağosa mektubudur. Kemal bu mektubunda şahsiyet ve seciyesinden bahsetmeğe fırsat bulmuş ve vatan mücahidliğinin esas düsturlarını bir destan gibi terennüm etmişdir.

Kemalin Recaî Zade Ekrem Beye yazmış olduğu bu mektubundan bir kaç fıkrayı beraber okuyalım :

(Bir vatanperverin vatanı için en şiddetli bir iztirab içinde bulunduğu ve hususiyle vatanını kendinden daha muztarib bir halde gördüğü zaman hissedaceği teessürlerden daha ülv daha şairane, daha hazin acaba dünyada bir şey var mıdır?)

(Hüb-bü vatan kadar mukaddes bir maksad kalbe gerçekden yerleşince kendine karşı gelecek hiç bir hisse yer bırakmamak lazımdır. Gönül bir kerre vatan hissinin istilâsına düşdükden sonra içinde başka bir hâkimin istibdadına imkân kalmaz. Cumhurda padişah olmadığı gibi. .)

(Şüheday-i hürriyetin giryesi yaralarından dökülen hunn-u nahakdır. Hübbü vatan dedikleri timsâl-i ruhaniye meftuniyetle mecruh-ul-fuad olanların vakt-i itidalde gözlerinden yaş değil, ateş saçılır.)

Evet, hüb-bü alile de bir his-si mukaddesdir; fakat hüb-bü vatana galib tutulmak lâzım gelmez, Ben Avrupaya giderken pederimden, ailemden ayrıldım Fakat hatta ayrılacağım saatde dahi gözüme vatanın harita-i azametinden başka bir şey görünmez; fikrime vatanın sevabık-ı fahiresinden başka bir şey hutur etmez; gönlüme vatanın ikbal-ü istikbalinden başka bir his tehakküm eylemezdi. Aile muhabbeti dahi hissiyat-i ülviyesinin eczasından biri olan koskoca vatanımdan, yine vatanım için ayrıldığıma ağlamayacağım da ailemden ayrıldığıma mı ağlayacağım?)

(Nefye gelirken pederimle görüşdüm. Yanına gittiğim zaman ne gönlümde ketmedecek teessür, ne de gözümde saklayacak yaş vardı. Hatta pederim ağlayacak oldu. Gösterdiğim metanetin dehşetinden gözlerine gelen yaş korkmuş da geri çekilmiş gibi birdenbire gaybubet etdi. Yine tekrar ediyorum: Bir gönülde teessürat-i âcizane ile hüb-bü vatan ittihad edemez .)

Kemalin edebî varlığına, Türk edebiyatındaki çok ehemmiyetli mevkiine temas etmiyorum. Ancak vatanperver, hürriyetperest Kemali edib ve şair Kemal'den büsbütün ayrı mütaleâ etmeğe de imkâm olmadığını biliyorum. Çünkü onun vatanperverliği, hürriyete taparlığı edebiyat sahesinde tecelli etmiş kaleminden kalblere akmışdır.

Kemalin gerek memleketde, gerekse Avrupada neşretdiği sayısız makale ve mektuplarından, eski tarzda koca bir divaniyle hepsi de vatan, millet ve hürriyeti terennüm eden unutulmaz manzumelerinden başka kitap galinde basılmış 16 eseri vardır. Bütün bunlardan feyz almamış Türk münevveri yokdur itikadındayım

Ancak onun o kadar sarsılmaz iymanla hitab etdiği istikbâl ümidleri bugün ve yarınların gençliği de ne yapıb yapıb onu okumak, onu anlamakla mükellefdirler. Başka türlü o kaynakdan kanamazlar.

Bugüne nazaran Kemalin lisanı şeklen eski görülebilir. Fakat ruh, onun büyük ruhu asla eskimemişdir eskimez. Bilâkis gitdikçe daha ihtişamlı bir revnek, zaman ilerledikce daha kudsî bir atalar yadigârı mahiyetini alır ve onlar onun ruhuna vahy olunduğu şekilde birer nas-sı semavî gibi kalacakdır; değiştirilemez, ancak tefsir ve tahlil olunabilir .

Kemalin manzumeleriyle Vatan Rüya, Mağosa mektubu gibi doğrudan doğruya vatanı terennüm eden eserleri bertaraf; Kanije, Cezmi, Celâleddin, Akif bey gibi yine gayelerini canlandıran eserlerinin yanında onu diğer hiç bir eseri, hatta makalesi ve mektubu yokdur ki yakın veya uzakdan, ruhunun üç mabuduna vatan, millet ve hürriyete bir ithafını ihtiva etmesin .

En basit mevzulu görünen (Zavallı çocuk) da bile eserin asıl kahramanı Ata,, (Türkistanda doktor) olacağından bahseder. .

Kemal ve Türkistan . . Bu Türkistan dilerse bugünkü Ana Vatan, isterse tarihî Ana Yurd olsun, onu milliyetsizlikle itham edenlerin yüzlerine, Kemalin icabında kırbaç gibi kullanıldığı kaleminden indirilmiş bir darbedir. Esasen Kemal, meselâ Fikret ve Akif gibi Türk kelimesini hiç kullanmamış değildir. Makalelerinde (Ecdadımız Türkler, Türkler ve Türkistan) kelimeleri sık sık geçer.

Zaten Kemal dikkatle okununca onda neler keşfolunmaz; hatta bugünkü millî Hükûmeti ve Cumuriyeti bile onda buluruz. Yukarda işaret etdiğim veçhile, o zaman İstanbul'da âdetâ bir ihtilâl koparacak kadar geniş bir heyecan uyandıran (Vatan) piyesinden işte bir misâl :

Eserin iki kahramanı, Miralay Sıtkı beyle İslâm bey, kazanılan bir zaferden sonra konuşuyorlar; İslâm bey komutanının yararlığını medh ederken diyor ki :

(-Sizin önde örnek olmanız sayesinde millet böylece cansiperâne döğöşdü.)

Sıtkı bey buna şu çok şayanı dikkat cevabı veriyor ;

(Esasen milletin damarlarındaki kan buna kâfidir.)

İslâm bey yine israr ediyor :

(Lâkin , diyor milletin önünde daima bir büyük adam bulmağa muhtaç olduğunu inkâr edemezsiniz .)

Sıtkı bey buna da şöyle mukabele ediyor ;

(Evet muhtacdır, fakat kendini muhtac zannetiği için muhtacdır. .)

Yani millet başa muhtacdır amma, yine her şey ondadır, her şey kendindendir, cünkü millet her şeydir, muhtac olduğu baş da damarlarındaki kan gibi yine kendinden çıkar ve önüne düşer.

Kemal Abdülazizin hal'i ile kurtulduğu Mağosadan İstanbul'a dönüpde, kendisini idealine yanaşmış görerek büyük bir şevk ile çalışmağa koyulmuşken Abdülazizden daha koyu ve müvesvis bir müstebidan tekrar gadrine uğruyor. Bu sefer de Kemel yine Adalardadır. Evvelâ ika-

mete memur, sonra mutasarrıf olarak Midilli de, sonra Rados ve Sakızda. . Sözde mutasarrıf, hakikatda menfi ve menkub. Bunu bütün halk da biliyor.

Kemalin menfaları neden memleketin başka köşeleri değil de deniz aşırı adalar? Bunun sebebi besbelli: Kemal feyyaz fikirlerini serpecek müsaid zemin bulamasın ; dilinden dininden anlamadığı halk arasında idarî meşgaleler içinde yuvarlanıb gitsin.

Kemal buralarda da boş durmadı; bir çok dostlari le, yine gayeleri üstünde mektuplaşıp durduğu gibi büyük bir işe de girişdi: Osmanlı tarihini yazıyordu. O kadar emekle yazdığı bu son eserinin ilk formaları İstanbul'da basılıb da kendine gelince ne kadar sevindiğini oğlu Ali Ekrem anlatıyor.

Fakat büyük adamın bu sevinci de çok kısa sürdü; formaların arkasından saraydan bir şifre : Osmanlı tarihinde rizay-i âliye uymayan bazı nahoş tabirat varmış; binaenaleyh formalar İstanbul'da toplatılmış ve Kemal eserinin tab-ü neşrinden menolunmuşdur .

İşte bu onun hiç beklemediği kahredici irade Kemalin dayanamadığı son darbe olmuşdur. Zaten hasta idi ve bütün ruhunu vererek çalışdığı son eserinin doğmadan ölmesinden duyduğu derin acı kendini de eserinin akibetine sürükledi ve fanî hayata gözlerini yumdu . . .

Kemalin naşını evvelâ Sakızda bir camiin avlusuna gömdüler, fakat sonra sevgili dostu ve tilmizi Ebuzziya Tevfik beyin teşebbüs ve gayretiyle naşin Bolayıra nakline ve orada defnine " İradei seniyei hazreti padişahî şerefsudur oldu ! . . " "

Koca adam. . Onun naşı bile, irade ile oradan buraya nakledilebiliyor .

Kemal Geliboluda mutasarrıfken Bolayırı kendi mezar yeri olarak seçmiş ve bu arzusunu Ebuzziya Tevfik beye vasiyet etmişdi. Çünkü Bolayır, masallardaki kahramanlıklara benzer bir hareketle, Şehzade Süleyman paşanın kumandasındaki Türk akıncılarının Rumeli topraklarında ilk ayak basdıkları yer olarak marufdu, ve Kemal Süleyman paşanın destanî hemasetine hayrandı .

Üç sene sonra Abdülhamid Kemale bir mezar yapdırdı, hem de masrafını hazine-i hassadan verdirerek . .

Bu ne demekdi ? Hayatında bir kâbus saydığı Kemale karşı ölümünden sonra Abdülhamidin gösterdiği bu cemile nereden geliyordu ?

Kemalin oğlu Ali Ekrem beye göre bu hareket, Abdülhamidin halka gösterdiği bir cemile idi; nitekim Âli Ekrem beyi de mabeyn kâtibliğine alması bir cemile olarak gösteriliyordu .

Fakat tarih böyle düşünmüyor. Yukarda bahsetdiğim Rus müellif V. Stambulov Abdülhamidin bu cemilesini şöyle tavsif ediyor :

(Vefatından bir kaç sene sonra Sultan, Kemalin kabrini yapdırmak için yalnız müsaade etmekle kalmadı, hazine-i hassadan tahsisat da verdi. Ölmüş düşmanına karşı teveccüh göstermek mürai Abdülhamidin adetlerindendi. Abdülhamidin bu gibi tevehcühleri Roma İmparatoru Vitelliusun " Düşmanın, bilhassa vatandaş düşmanın ölüşü hoş kaçar „ sözlerini andırıyor .)

İşte tarihin, bir ecnebî ağzından verdiği hüküm . .

Öldükden sonra yaşamak . . . Bu her faninin en özlediği, fakat ancak büyük insanlara mukadder en büyük şan-ü şerefe Namık Kamal bol bol ermişdir .

Vatan sevgisi. Millet ve milliyet aşkı, hürriyet ve İstiklâl duygusu gibi bir milleti millet yapan ve efen-

İntihar ve Sebepleri

Yazan : Galip Ustamemetoğlu

Bu mevzu üzerinde öteden beri bir çok kimseler mütalaa beyan etmişlerdir. Bütün o yazılan ve söylenen sözlere fazla birşey ilâve edecek değilim. Yalnız ileri sürülen bu fikirleri tasnif ederek mümkün mertebe izah etmiye çalışacağım.

İlk önce işe intiharı tarif etmekle başlıyalım. İntihar demek: Ferdi vicdanla kamusal (millî) vicdan arasındaki rabıtanın kopmasıdır. Bu hale göre ferdi intihara tahrik eden şey nedir? Bu sualin cevabını birçok kimseler muhtelif cephelerden vermişlerdir. Ve bunu biz iki esas noktada toplıyabiliriz:

1 — Ferdî

2 — Sosyolojik

Ferdî bakımdan tetkik edenler, intiharı vücude getiren irsiyettir diyorlar . Bu nazariyeyi ispat için istatistikler tutmuşlar. Fakat bütün bunlar, intiharda irsiyetin oynadığı rolü gösterecek kadar ehemmiyetli olmamıştır. Yani intihara sebep olan yalnız irsiyet olmadığı anlaşılmıştır. Bu ferdî görüşü de iki kısımda tetkik mümkündür:

1 — Patolojik (Maraziyat)

2 — Biyolojik (Gariziyat)

Maraziyat görüşüne göre intiharın sebebi asabî cümle bozukluğu ve deliliktir.

---

di bir milletin bütün şerefini teşkil eden manevî varlıkları mücerred birer mefhum olmakdan çıkararak âdetâ müşahhas bir timsal, veya bir timsali ruhanî haline getiren ve onları sönmez bir nur gibi büyük Türk Milletinin manevî varlığına, müebbed ruhuna dehasiyle nakşederek bunu hayatiyle perçinleyen Namık Kemal, o büyük adam, o mazhariyeti bol bol haketmiş, vatan ve milletin minnet ve şükranını kazanmışdır.

Namık Kemal. en büyüğümüz Ebedî Şefin yanı başında, onun büyük ve kahraman yardımcıları gibi Türk milletinin kalbinde ilelebed yaşayacakdır. Ruhu şad olsun .

Onu bir nezbe anlatabildimse bahtiyarım . Sözlerimi, büyük ruhunu tazizen, kendisinin verdiği " Besaleti Osmaniye, Hamiyeti insaniye „ unvanına rağmen (VATAN KASİDESİ) namile iştihar eden manzumesinin birkaç beyitiyle bağlıyorum.

Bakî Cinemre

Bu fikirden delilerin intihra edeceği neticesi çıkarılabilir. Hal buki bütün deliler intihar etmek istirarında değillerdir. İntihara teşebbüs eden deliler mevcut olduğu gibi; birçok delilerde bu ihtiyacı hissetmezler. Sonra her intihar eden de deli değildir.

Tabiî ve bıyolojik görüşe dahil olanlar intiharı, ırkın bir zaafı gibi gösterirler, ki; bunda da tam isabet yoktur.

Muhtelif millet ve ırklara mensup insanlar arasındaki intiharın nisbeti zamana ve nüfus kesafetine göre tahavvül eder. Bu seyyaliyet sebebiyledirki; intiharı yalnız bir milletin zaafı gibi göstermek imkânsızdır. İklimde bu işte ehemmiyetli rol oynamaz.

Bütün bu mütalealar ve onları nakzeden sebepleri saydıktan sonra bir neticeye varmak için, intiharın hakikî sebebini, sosyal bünyede husule gelen değişmelerde arıyacağız. Sosyal buhranların şahsî hayatta vücude getirdiği değişmeler intiharın başlıca âmilidir. Millet, aile, devlet, ve vatan gibi sosyal müesseselere bağlı olmıyanlar arasında intihar umumiyetle fazladir. Boşanan kimseler arasında bu vaziyeti daha bâriz bir surette görmek mümkündür. Bu neticeden intiharın asıl sebebinin sosyolojik olduğu anlaşılır. Şu hale de fertleri intihardan kurtarmak için ne yapmalıdır?

Burada ilk hatıra gelen şey nasihat olabilir. Fakat intihara mani olmak hususunda hiçbir faydası yoktur. Âmiyane telkinler ve psikolojik tedbirler intihara mani olamaz. Yapılacak en doğru iş, ferde yeni bir ülkü vermektir. Şahsî arzularını önünde parlatarak ferdi, intihar fikrinden kurtaramayız. Bunun içindirki böyle kimselere başka gayelerin cazibesini duyurmak icap eder.

Dinî müesseseler evvelce fertlere bağlılık temin edebiliyordu. Şimdi örf ve ananeler sarsıldığı için dinin eski foksiyonu ehemmiyetini kaybetmiştir.

Şu halde intihara mani olmak için bu gibi fertleri yalnız bırakmamak (Bilhassa durgunluk zamanlarında) ve onun cemiyet hayatı içinde yaşamasına yardım etmek lâzımdır. Yani ferdi millî (kamusal) vicdana bağlamalıdır. Daha doğrusu ferdî vicdanla kamusal vicdan arasında ahenk ve bağlılık temin etmiye çalışılmalıdır. Bu gayeye varmak için ferdi, ilim, iyilik, şeref, haysiyet, aile ve iktidar aşkı gibi muhtelif sosyal ülkülere bağlamak lâzımdır. Bunu temin etmek insanlığın ve ahlâkın en büyük düsturu ve gayesi olmalıdır. Bunun için bu gibi kimseleri, manen kırgın eden yoksulluklardan kurtarıp cemiyetin nimetlerinden müstefit ettirmelidir. Bu uğurda hayır cemiyetlerine gayei tabii olarak büyük vazifeler terettüp eder.

Galip Usta Mehmetoğlu

KÖY KIZLARINA

Menekşe

Şöyle uzakdan gördüm saçının tellerini ,
Kazma sallarken gördüm kınalı ellerini (1)
Gençlerin sarsıyorken kalbinin tellerini ,
Toprağa tohum ekdin güzel Menek şecik sen .

●

Bahçayı ayıklarsın, Fındığı sen toplarsın ,
Altın başaklarını tarlada sen yoklarsın ,
Kara gözlü koyunu, sığırı da okşarsın ,
Ağıla koyun çekdin kibar Menekşecik sen .

●

Fındıklıkda çit (2) tamın bulutlarla başbaşa ,
Sana benzer değil mi ? karşı tamdaki Ayşa , (3)
Eğninde dallı basma dönmüş ipek kumaşa ,
Şehirliye örnekdin zarif Menekşecik sen .

Ş. Turgut

1 - Köy kızları yeni gelin iken de tarlada çalışırlar .
2 - Fındık çubuklarından örülüb tışı çamurla sıvanan tek odalı kulübe.
3 - Ayşeye köylümüz Ayşa der .
4 - Entari .

Bizde Fındık

Yazan : Kemal Peker

Geçen sayılardan devam

TENTE :

Kanaviçe bezinden dikilmiş; 4-5 metre genişliğinde sergilerdir. Fındıklar bunların üzerine, güneşin hararetinin derecesine göre, veya inçe bir halde serilir. İnce serilmiş ve sıksık tırmıklanmış fındıklar kalınserilmiş Fındıklara nazaran daha iyi ve daha çabuk kururlar.

Zaman zaman kırıştırılması ve amelelerin içersinde gezinmesi için şehirlerdeki fındık kurutma mahallerinin daha ziyade deniz kenarlarında, kumluk yerlerde olması tercih edilmektedir.

Beton ve taş sergi yerleri, karıştırılma esnasında fındıkların kırılmasına meydan verir. Bundan başka sergi yerlerinin iyi tanzim edilmiş olması da kurutma keyfiyetinin ana hatlarından birini teşkil eder.

Fındıklar tentede kuruma halinde iken fırtına çıktığı Yağmur yağdığı takdirde fındıklar, tentelerin orta yerine toplanır ve dört ucu bir araya getirmek suretile üzerleri örtülür. Havanın açması beklenilerek burada muhafaza edilir.

SUN'İ KURUTMA :

Ayların ilerlediği, güneşin azaldığı, havaların kapalı ve yağmurlu gittiği mevsimlerde fındıkları, bir oda içersinde sopalar vasıtasile kurutmak mümkün ise de bu suretle değirmenlik hale getirilen kuru fındıklar, lezzet itibarile güneşte kurutulmuş fındıkların nefasetlerini vermediği gibi rutubetli sıcağın tesirile de olacak renkleri, esmerleşmektedir.

İkinci bir kurutma şeklide fındıklar bir oda içersine serilerek her iki tarafın pencereleri açık bırakılır ruzgârın yardımile kurutulur.

Kurutma işini Radikal bir şekilde halledecek olan kurutma Enstilâsyonunun tesisinden sonra fındığın tek kurutucusu olan güneşin bulunmadığı zamanlarda da fındıklarımız çürümek tehlikesinden kurtulmuş olacaktır.

FINDIK NEVİLERİ:

Memleketimizde yetişen fındık nevilerinin bir çok çeşitleri vardır. Fakat bunlardan en ziyade makbul olan ve tüccarî kıymet taşıyanları mahduddur. Fındık sahasındakı bu çeşitlerin hemen hemen her bölgede ziraati yapılmakta ve her fındık köylüsünce mahiyeti malûm bulunmaktadır. Yalnız bölgelerin kendilerine mahsus bir kaç nevi müstesna olmek üzere diğer çeşidlerin ziraati teammüm etmiş ve bundan fındık mıntakasında ziraati artmıştır.

Fındık nevileri ticarî ehemmiyetleri bakımından iki Kateguriye ayrılmıştır. Bunlardan birinci derecede ticarî evsafı haiz olanlar: Tombul, Sivri Kuş, Kara, Foşa, Palaz, Karasivri, Göksivri, Badem. Fındıklardır.

İkinci Kateguridekiler: Kan, Dozirik, Yabani, kargalak, laden fındığı vesairedir. Yetiştiği mahallere göre isim alan ikinci Kateguriye dahil fındıkların daha bir çok çeşitleri bulunmakta olup bilhassa Trabzon vilâyetinde bunların bir çok nevilerine tesadüf edilmektedir.

FOLLAMA FINDIK :

Köylünün paraya olan ihtiyacından ilk ağızda toplayıp satışa çıkardığı bu fındık toplama başladıktan bir hafta içersinde toplanan ve rutubet derecesi % de 20-25i bulan, talaşlarından yeni çıkmış yaş fındıklardır. Randıman miktarı bunlarda % 43-45 şi geçmez.

Bundan sonra toplanan fındıklar olgunlaşmış, içleri tamamen dolmuş olacağından randımanları % 50 ye kadar yükselir.

Follama fındık piyasada ehemmiyetli bir yekûn teşkil etmez. Ve bu fındıklar kırıcılar tarafından ucuzca toplanıp Ağustos mallarına karıştırılmaktadır. Eylûl 15 inden sonra randımanları düşmesine daha ziyade bu fındıklar sebebiyet vermektedir.

SÜTLÜ FINDIK :

Zılıflarile toplandıktan sonra, el ile derhal yaş talaşlarından çıkarılıp gölgede kurutulan çerezlik fındıklardır. Kırıldığı zaman içinin zarı beyaza yakın bir renktedir. Bu renk diğer fındıklarda olduğu gibi zamanla asla değişmez. Sütlü fındık piyasa ve ihraç malı değildir.

HARMAN ÇEÇİ FINDIK :

Zılıflarile 5-6 gün harmanda kalıp kurutulduktan sonra talaşlarından zahmetsizce çıkarılan fındıklardır. Bunlarda rutubet miktarı tahmini olarak % 5 den 8 e kadardır.

Çeç fındıkları, Değirmenlik kuru fındık haline getirebilmek için tekrar sergiye sermek ve bir kaç gün güneşte bırakılarak rutubet derecesini % 3 e kadar indirmek lâzımdır. Piyasa malı olan bu fındıklardır.

DEĞİRMENLİK FINDIK :

Köylünün harmanlarda kurutup rutubet derecesini tahmini olarak % 5-8 e kadar indirdiği yarı kuru fındıklar, mübayaa edildikten sonra kırılıp iç fındık haline getirilebilmek için tüccar ve esnaf tarafından tekrar sergilere serilip güneşte kurutulması lâzımdır.

Değirmenlik fındıklar, fabrikada kırılıp iç fındık haline getirildiği sırada da fire vermekte, rutubetini nisbeten kaybetmekte isede bu gibi fındıklar uzun müddet sağlam durmayıp az zaman içinde acılaşıp, küflenmeye, çürümeye yüz tutar.

İHRAÇ NEVİLERİ :

TOMBUL FINDIK :

Giresun fındıklarının % 80 nini teşkil eden, kabuğu ince, içi dolğun, kendine has rahiyesile, diğer fındıklardan daha yağlı ve dolğun randıman miktarı yüzde 45-50 yi (Mahsulün az, havaların müsait gittiği yıllarda yüz-

de 52 yi) bulan tombul fındığın bir kilosu kabuklu olarak 280-290 ve iç adedide 1068-1100 arasındadır.

Cihan piyasalarında daima ön safta yer almaktadır.

SİVRİ FINDIK :

Kabuğu tombul fındık kabuğundan daha kalın olduğu için randımanı yüzde 43-45 arasındadır. Memleket istihsalâtının yüzde 30 na yakın bir yekûn tutmaktadır.

Sivri fındık bahçelerinin soğuğa dayanma kabiliyeti tombul fındığa nazaran çok azdır.

Daha ziyade kabuklu olarak İngillere, Mısır, İskenderye ve diğer memlekelere çerezlik olarak sevkedilir. Bir kilosu 310-325 dane dir.

Ayvasıl, Keşap ve Görele bölgelerinin sivri fındıkları kalite itibarile diğer bölge fındıklarından daha iri ve mütecanistir.

Kabuklu fındık ihracatının mühim yekûnunu sivri, ikinci derecede de badem, üçüncü derecede tombul fındıklar teşkil etmektedir.

Sivri fındık harmanlarını güzelleştirip, tipleştirmek için delik ve çürük fındıkların içersinden alınması, kriple yapılması icabeder. 13 milimetreden yukarı olan boylar kriple, 13 milimetreden aşağı Tasnife tabi tutulmayan boylar sıra mal ismi altında sevkedilir.

Kriple ve sıra mal sevki temamen alıcı ile yapılan anlaşmaya bağlı bir keyfiyettir.

BADEM FINDİK :

Şekil ve kalite itibarile sivri fındıktan daha yassı ve basık fakat daha büyükçe olmasından, göze çarpacak kadar mühim bir fark arzeder. İstihsal miktarı rekolte senesine göre yüzde 5-7 arasındadır. Sivri fındık gibi kabuklu olarak ihraç edilir.

Bu fındıklardan başka, Kuş fındığı, Kara fındık isimlerile anılan bir kaç nevi fındık daha varsada bunların miktarları mühim bir yekûn tutmamaktadır.

KARA FINDIK :

Kabuğu sivri fındık kabuğundan daha çok kalın içi büyükçe, randımanı yüzde 40 dan fazlaya çıkmaz. Ekseriya tombul fındığa karıştırılarak satış yapılırsa da, renk ve kalite itibarile derhal göze çarpar. Badem fındıktan daha fazla miktarda bulunmaktadır. İstihsalâta nazaran yüzde 10 tuttuğu söylenilmektedir.

Tireboluda Gelin güveyi manileri

Yazan : Osman Turgut Pamirli

Birkaç yıldanberi " Tirebolu „ Folkloru üzerinde araştırmalar yapmakta ve bir çok folklorik bilgiler meyanında manileride toplamaktayım. Tirebolu, asırları bağrında yaşatan eski bir maziye sahiptir .

Binaenaleyh, Türk yurdunun her karış toprağı gibi; bu kasabanın da folklorik menbaları bol ve zengindir. Halkbilgileri toplama işine merak sardığım kısa bir müddet zarfında, bir çok bilgiler topladım. Bu bana öğretti ki : Folklor bahsında her karış toprağımız : Engin ve zengin tarihimiz gibi hudutsuz ve cömerttir .

İlk zamanlarda, sadece toplamasıyle uğraştığım malzemeleri; zamanla tasnif ve sıralamağa başlayince : Bilhassa maniler arasında sayıları sekize varan bir seri " Mani „ in birbirlerile olan mevzu ve şekil beraberlikleri; dikkat nazarımı çekti. Onları ayırdım. Mani söylemekte : Tanınmış, yaşlı kimseler nezdin de soruşturmalar yaptım. Elde ettiğim neticeler; ortaya folklor bakımından kıymet. haiz mühimce vakıânın hakikatını koydu. Daha ilk adımda (Gelin güvey) manileri olduğu anlaşılan bu maniler sekiz değil; onüçmüş oniki tanesi birden başlıyarak onikiye kadar saatlerin üzerine söylenmiştir. Onüçüncüsü ise ayrılığı işaretlemektedir.

" Gelin güvey „ manileri hakkında öğrendiğimiz bu bilgiler bizi onüçünüde eide etmek merakına düşürdü. Nüsaid fırsatları kaçırmıyarak devamlı bir tetkike koyulduk. Bu gün tamamını elde etmiş ve vakıâsının halk dilinde dolaşan hikâyesini de öğrenmiş bulunuyoruz .

Şimdi manilerden önce, bunların doğmasına sebep olan hadiseyi anlatalım .

Eskiden evlenen gençler birbirlerini ancak zifafgecesi görebiliyorlardı . Bu münasebetle evlenmelerde ki hâkim unsur ana, baba, aile ve yakın aile büyükleriydi. İşte du âdet ve ananelerin hâkim olduğu devirlerde geçen bu hadisede zifaf gecesin de vukua gelir. Gelin

zifafa girince güvey'i beğenmez. . Bundan kurtulmak için bir bahane kurar. Tam o sırada yakalamış olduğu pireyi güveye uzatarak dışarıya atmasını söyler. Gelinin ilk arzusunu yerine g e t i r m e k için dışarıya çıkan güveynini arkasından kapı sım sıkı kapatılır. Dışarıda kalan güveyi gelini çok hemde pek çok sevmiştir. Onun yaptığı bu tahammülsuz hareketin manasını anlamak istemiyerek şafak sökünceye kadar geline yalvarır. Nihayet gün doğarken ümidini keserek ayrılır. Memleketinide bir daha dönmemek üzere terk eder.

Adet ve ananelerine fazlasile bağlı olan halk bu hadiseyi manilerle yaşatarak nesilden nesile ulaşmıştır. Biz de tesbit ve neşrederek yarının Folklorislerine hizmet etmek istedik.

1
Elime değdi pire
İlâhi göynüme göre
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler geldi bire .

2
Dağlarda olur tilki
Hanımannesinin ilki
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler vuruycr iki .

3
Evlerimin önü yüce
Mevlam ölüm verme gence
Aç kapıyı nazlı yarim
Saat geliyor üçe .

4
Güveyler yer pilavzerde
Hanım bizimki nerde
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler geliyor dörde .

5
Dağlarda olur meşe
Hanımlar oturur köşe
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler geliyor beşe

6
Gökte yıldız karaltı
Gelin güveyi saldı
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler vuruyor altı .

7
Deniz dibi midye
Altun saatim hediye
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler goldi yediyê

8
Çamlarda olur sakız
Hanımlar doğurur ekiz
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler vuruyorsekiz.

9
Dağlarda gezer domuz
Elime değmedi omuz
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler çalıyor dokuz .

10
Bürüncükdendir donu
Hanım nedir bunun sonu
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler vuruyor onu .

11
Elimde kaldı pire
Sevda gönlüne gire
Acı bana nazlı yarim
Saatler geldi onbire

12
Acı gelmez çekiye
Gönül seni sevdiye
Acı bana nazlı yarim
Saatler bak onikiye

Gidiyorum uğrolsun
Karadeniz yolum olsun
Senden başka yarseversem
İki gözlerim körolsun .

O. T. Pamirli

Tatanos (Kazıklı Hummâ)

Geçenlerde bana kazalarımızın birinden baktırılmak üzre on yaşlarında bir çocuk getirdiler. Yavrucağın kolları , bscakları şiddetle gerilmiş , boynu kaskatı arkaya doğru bükülmüş çeneleri sımsıkı kilitlenmişti. acı amma pek acı bir gülüşü andıran çehresinde okadar acıklı ve istiraplı bir bakışı vardı ki : etrafındakiler ac'ma ile korku karısık bir hissin zebunu olarak kıvranıyorlardı . Beş on dakka devam eden bu korkunç nöbetten kurtulunca, ateşler içinde yanan bu çocuğun gıçırdıyan dişleri arasında su, su!... sözleri sinirler sarsan bir inilti halinde dökülüyordu. Ağzına damlatılan su damlalarını yutmaya bile mecâli yoktu. Adetâ boğuluyordu. Diz kapaklarında kabukları kurumaya yüz tutmuş yaralar, bereler görülen hastanın geçirdiği bu haller kazıklı hummanın â'razı idi. Ne yazık ki tedavi vakti de geçirilmişti.

Tetanoz denilen bu hastalık tâ Hipotrak zamanından beri bilinen, bütün dünyada bahuşus sıcak memleketlerde kendini gösteren fakat şükürler olsun memleketimizde nisbeten nâdir görülen bir hastalıktır.

Tetanoz spormikropları ve şpor adı verilen yumurtacıkları, topraklarda ve gübreliklerde diri kalabilirler. Bu mikroplar, beygir ve Öküz bağırsaklarında , kendileri için zararsız bir müsafir olarak , yaşarlar. Ve bu hayvanların terslerile etrafa intişar ederler. Bu şekilde mikroplanmış topraklara düşen bir çocuğun bir yarasından kana karışarak veya bulaşık dikenlerle tahta kıymıklarının her hangi bir tarafımıza batmasıyla insan vücuduna girer , deri altına yerleşir . Tetanoz mikropları zehirlerini sinir yollarile Beyin ve Murdar iliğe kadar gönderek bu korkunç hastalığı meydana getirirler .

KORUNMA VE TEDAVİ YOLLARI :

Tetanoz mikropları vücuda girdikten dört - kırk gün arasında hastalığı meydana vuracağı için daha evvel Tetanos seromu şırınga edilirse korunma mümkündür. Unutmamalı ki bir seron bir defadır . İkinci bir yara ve bereden sonra şüpesiz yeniden ve itina ile tekrar serom tatbiki icab eder .

Hastalık belirdikten sonra tedavi meselesi çok ciddî ve ehemmiyetlidir . Hastalık başladıktan en çok otuzaltı saat sonraki zamanzarfınba serom ve diğer hususî tedavi tedbirleri alınmazsa hastanın hurtulması çokdefa imkânsız hâle girer .

Dr. Nuri Ali Özkaya

Ziya Gökalp

Ölümünün 17 inci yıldönümü dolayısiyle evimizin salonunda tertip edilen **Ziya Gökalp** için yapılan anış töreninde Ortaokul Türkce öğretmeni Muharrem Tekdal'ın verdiği konferansı aynen dercediyoruz .

İnsanlar vardır ki, yokluğun koyu karanlıklarına karıştıktan sonra bile gelen yıllara hiç sönmiyen bir meşale tutarlar. Gine insanlar vardır ki : Etiyle, kemiğiyle, zekâ ve duygularıyle var olan bir varlığın içinde vardırlar fakat bir kör kandil kadar etraflarına ışık veremezler .

İnsan ömrü yüzbinlerce asrın içinde bir göz kıpması mesabesinde bir an işgal ederler . Ömrü bu kadar kısa bir ana sığdırmak ne elim bir betbahflık olur. Bir insan ki, ömrünü memleketinin, milletinin dertleri ve iztıraplariyle haşır neşir olarak geçirir, varlığını onların dert ve iztırap potasında eritir, bir insan ki, tefekkür tarihimizde Mecelle den Medeni kanuna kurulan köprünün yegâne direğidir, o insana hiç terettüt etmeden yukarda söylediğim meşaleli insan etiketini yapıştırabiliriz .

Bir Amerikalı muharrir, " Her insan dünyaya otuz milyonluk bir sermayeye sahip olarak doğar. „ diyor. Bu otuz milyonluk sermaye nedir? para mı, ? böyle düşünürsek şüphesiz sözün değerini küçültmüş oluruz. Bu otuz milyonluk sermaye, otuz milyon saattan müteşekkil ömür yapraklarıdır. Amerikalı muharrir, bize bu sözle şunu demek istiyor : Bu sermayeyi iyi kullanabilirseniz hayatta en büyük muvaffakiyeti kazanmış olursunuz. Aksi halde daima hüsranına ağlıyan bir betbahtsınız. Gökalp'in hayatını incelerken gözlerinin önüne hep Amerikalı muharririn bu sözü geldi ve kendi kendime „ sakın bu muharrir, Gökalp'i okuduktan sonra bu hükme varmış olmasın ? „ dedim. Şimdi hayatını kısaca anlattığım zaman siz de bana hak vereceksiniz .

Ziya Gökalp, Diyarıbakırda doğdu asıl ismi Mehmet Ziya dır. İlmiyle, irfaniyle tanınmış bir ailedendir, babası Tevfik Efendi ayni vilâyetin evrak müdürlüğünde vilâyet matbaası müdür ve başmuharrirliğinde ve vilâyet nüfus nazırlığında bulunmuş çok kıymetli bir zattır. Ziya, ilk feyzini bu ahlaken ve fikren değerli babasından almıştır. Tevfik Efendi, Ziya'nın tahsiline ve fikren gelişmesine fevkalâde ihtimam gösterdi. Ziya'da ona lâyık bir evlat olduğunu ilk ve orta tahsil devresinde gösterdiği muvaffakiyetlerle isbat etti. Daha Rüşdiyeyi bitirmemişken babası ölüyor .

O bu felâkete ve bir çok mahrumiyetlere katlanarak Diyarıbakırda idadî tahsiline devam ediyor. Kendisi bu zamanki hayatını şöyle anlatıyor : " Bu sırada mektep dersleri beni alâkadar etmiyordu. En çok meşgul olduğum Aşık garip, Şah İsmail ve Kerem gibi halk edebiyatı örnekleriydi. Felsefe kitapları okuyordum, hocalarımın nazarında mektebin en tenbel talebesiydim. Fakat arkadaşlarım, okuduğum için beni takdir ediyorlardı. Riyaziye hocasının bana hiç itimadı yoktu. Daima meseleleri başkasından kopye ettiğimi söylerdi. „

Babasının ölümünden sonra Mehmet Ziya'nın terbiyesiyle amcası Hasip Efendi meşgul oldu. Hasip Efendi, İslam felsefesini en derin köşelerine kadar okumuş, anlamış bir münevverdi, onun tesiriyledir ki Ziya, daha o yaşta İslam Klasiklerini kâmilen tetkik etmişti. Okudukça açılan ve geniş emellere sahip olan Ziya, siyasî havanın darlığı yüzünden ümitsizliğe düşüyor ve başdöndürücü bir buhran geçiriyor. O kadar ki gençliğin en ateşli duyguları ve onun yarattığı admosferle hayatı en çok sevebileceği bir çağda; yirmi yirmibir yaşlarında memleketin ve milletin korkunç manzarası karşısında bunalıyor, ümitleri sönüyor, ve eline bir tabanca geçiren bu çoçuk, beynine kurşun sıkarak intihara kalkışıyor. Bereket versin kurşunun beyinde kalmasına rağmen ölmüyor. Kısa bir tedaviden sonra iyileşiyor. Bu marazî bir intihar değildi. içinin gittikçe hızlanan temposunu dışarının sarsak ve kör temposuna uyduramayıp ondan iğrenerek, ürkerek kaçmak istemiştir. Bu günlerini ondan dinleyelim :

" Bu sıradaki buhranım beni çok zaif düşürmüştü, bütün iztıraplarım, felsefî düşüncelrden ileri geliyordu. Hakikatı kübrayı bulabilmiş olsaydım kurtulacaktım. . Bütün umduğum, mucizevî bir hamleyle milletini kurtarmaktı, Bana bir ümit felsefesi, halâs nazariyesi lâzımdı. Ne kelâm, ne tasavvuf bana bu felsefeyi vermedi. "

Ziya, idadiyi bitirince kardeşinin yardımiyle İstanbul'a gitti ve parasız olduğu için baytar mektebine girdi. Bu mektepte kendi ruhuna uygun ateşli gençler buldu . İçden içe memleketin dertleriyle meşgul olmaya başladı. Fakat bu hareketi onun tevkifine sebep oldu. Bir sene Taşkışlada gazete dahi okumaktan menedilerek hapsedildi sonra memleketine Kalebent olarak gönderildi. Bütün bunlar onun hummalı faâliyetini sekteye uğratmadı. 1908 inkılâbına kadar orada şahsî teteb'bularla vakıt geçirdi. İnkılâbla Dicle isminde bir gazete çıkardı. Ve fikirlerini neşretmeğe başladı . . . 1930 sonlarında İttihat-terakkî cemiyeti murahhası olarak Selaniğe davet edildi . Bu vazifeyle Ziyanın siyasî ve ilmî hayatı başlamış demekti. Bu devirler onun en iştihalı ve faal devreleridir. Ali Canibin çıkardığı Genç kalemler mecmuasında, Rumeli ğezetesinde Gökalp imzalariyle felsefe ve içtimaiyata ait yazılarla şiirler yazdı. Ayrıca ilmi içtimaî bir ders okuttu. sonraları İstanbul'a geldi. İstanbul Darülfünun ıslahatında Edebiyat fakültesini tanzim ve ilmi-içtimaî kürsüsü tesis etti ve umumî harbin sonlarına kadar bu dersi okuttu. Türk yurdunda ve kendisinin tesis ettiği Yeni mecmua'da yazılar yazdı. Hülasa cemiyette, Darülfünunda Türk ocağında Mefkûre dediği ideal için bıkmadan, yorulmadan telkinler yaptı. . . . Nihayet İstanbulun işgalinde bir çok türkcüler ve meb'uslarla birlikte Malta'ya sürüldü. Zerre kadar müteessir olmadı. 1922 senesine kadar oradaki Türk münevverlerine içtimaiyat ve Türkçülük sahasında şifahî telkinler yaptı. Menfadan dönüşünde Diyarıbakıra gitti. Neşre başladığı küçük Mecmua ile içtimaiyat ve Türklük hakkında bir çok maka-

lerer yazdı. Harbin kazanılmasıyle Ankaraya geldi Halk fırkasının hâkim fikirlerini ihtiva eden " Doğru yol „ ismili bir risale neşretti. Ayrıca Türk töresi Altın ışık, Türkçülüğün esasları kitabını çıkardı. Büyük harp yıllarında da Türkleşmek, islamlaşmak, muasırlaşmak ismindeki kitabiyle Yeni hayat'ı tabettirmişti. 1924 te eveldenberi devam eden rahatsızlığı vahimleşiyor, İstanbul'da Fransız hastanesine yatırılıyor. Bu sıralarda idi ki Atatürk kendisine şu telgrafı çekiyor :

İstanbul'da Fransız hastanesinde Muhterem Türk mütefekkiri Ziya Gökalp B. F. Rahatsızlığınızdan çok teessürle haberdar oldum. Sıhhat ve afiyetiniz haberine memleketce intzar olunmaktadır. Süratla iadei afiyetiniz için Avrupada tedavinize ihtiyaç varsa icap eden her şeyin tahsisini tekeffül ediyorum. Sıhhatınız ve mahalli tedaviniz hakkında işarınızı bekler, muhabbetkâr selâmlarımı beyan ederim, efendim.

REİSİ CÜMHUR
GAZİ M. KEMAL

Gökalp, Atatürk'ün bu telgrafını aldığı zaman son günlerini yaşıyordu. Bu büyük adamın kendisiyle bu derece alâkadar oluşundan fevkalâde duygulandı ve müthiş baygınlıklar geçirerek teşekkürnamesini Halim K. Sabit ve M. Zekeriya beylere yazdırdı. Bundan sonra hastalığı gittikce ağırlaştı. Nihayet Birinciteşrinin 24 ünde sabaha karşı gözlerini hayata kapadı. Hastalığı bir türlü anlaşılamamıştı. Doktorlar bir birine uymıyan teşhisler komuşlardı, Yakup Kadri ölümünden bir hafta sonra bu acı hakikatı şu şekilde kaleme almıştı :

" İLİMSİZLİK KURBANI Bir ÂLİM „

" Zavallı Ziya Gökalp, bütün hayatında vuzuh içinde yaşadı. Fakat ölü-
" münü intaç eden meş'um hastalığını, bize halli imkânsız bir muamma halin-
" de bıraktı. Hastalığın ilk ismi (Romatizma) ikinci ismi (Nikris), üçüncü
" ismi (Fartısemen), dördüncü ismi (Enterit) beşinci (Fakrüddem), altıncı (iltihabı- sehaya), yedincisi (Menenjit) idi .

" Kim ne derse desin bu ölümde bir eceli kaza şemmesi vardır. Bunda
" kazayı temsil edenler, Merhumun tedavisini deruhde eden hekimlerimiz-
" dir . . . . İşte ben bu hal ve bu hadiseyi düşünerek demek istiyorum ki
" Ziya Gökalp'in ölümü, yalnız millî bir felâket olmakla kalmamış, hepimize
" milli bir zül, millî bir hacalet de tahmil etmiştir. Zavallı kurban. Sen ki,
" bütün hayatında yalnız millî yaftasını taşıyan şeylere itimat ettin. Geydiği-
" miz kumaştan okuduğumuz ilme kadar her şeyin millileşmesine çalıştın,
" kim derdi ki günün birinde hepimiz için aziz olan canını millî bir ilimsiz-
" liğe feda edeceksin. „

Günlerce gazeteler onun için yazdı. Kadirşinas gençlik, onun ölümünü milli bir felâket olarak kabul etti. Bu samimi tezahurat arasında Ata'nın onun ailesine çektiği şuk taziyet telgrafı içten ve samimidir ;

İstaubul vilâyeti vasıtasiyle ziya Gökalp Beyin
refikası hanımefendiye :

" Muhterem zevciniz Ziya Gökalp Beyin bütün Türk âlemi için büyük
„ bir ziya teşkil eden ebedi gaybubetinden mütevellit hissiyat-ı ta'ziyetkâ-
" rânemi ve Türk milletinin ve hükûmetinin, büyük mütefekkirin ailesi-hak-
" kındaki hissiyat-ı müşfıkanesini temin ederim efendim .„

REİSİ CUMHUR: GAZİ M. KEMAL

Bu telgraftan sonra Büyük Millet Meclisi karariyle ailesine kaydı hayat

şartiyle elli, üç kızına da evlenmelerine kadar otuzar lira maaş tahsis edildi.

Türkçülüğün yeğâne icraatçısı olan Büyük Atatürkten ömrünün 30 yılını bu uğurda harcamış bir mütefekkire karşı bu asiyl jest zaten beklenirdi .

Sayın dinleyiciler, Ziya Gökalp'in yaşadığı ve yetiştiği muhitte birbirinden ayrı üç cereyan vardı : Bunlar sırasıyle (Muasırlaşmak, İslamlaşmak, nihayet Türkleşmek) . . .

Birinci cereyan, Selim III ten itibaren gazetelerle, mecmualarla, kitaplarla mümkün mertebe neşrediliyordu. Zira o hemen bütün mütefekkirlerin aslî akidesi idi. Diğer iki cereyanın taraftarları ve naşirleri vardı. İslamlaşmak fikrinin müdafii Mehmet Akif ve Eşref Edip'in çıkardığı Sebilülreşat, Türkleşmek cereyanının mürevvici de Türkyurdu mecmualarıydı. Muasırlaşma cereyanına tabi olanlar muhtelif unsurlardan ibaret olan İmparatorluğu ayakta tutabilmek endişesiyle ve opörtönist bir zihniyetle Osmanlı tabirine yeni bir manâ verdiler. Bu hareketi bir kütle içinde hakim unsurun kendikendine yok etmesi demekti. Bahusus dünya, büyük Fransız inkilâbının yaydığı milliyet fikirleriyle kaynaşıp duruyordu. İçimizdeki Türkten gayrı unsurların bu duygularını Osmanlılık tabiri morfinliyebilir miydi . . .

Yahut Rum'a, Ermeni'ye, Arnavutl'a, Arap'a bununla millî benliklerini unutturmak mümkün müydü. Netekim bunun acı hakikatlarını ordularımız cephelerde bozulunca daha iyi anladılar. Bu kırk renkli yamalı bohça İmparatorluğunun ebedi tablosunu gözlerinizin önünde canlandırırsam Osmanlılık ve İslamlaşmak fikirlerinin ne kadar çürük temellere dayandığını daha iyi anlatmış olacağım. Falih Rıfkı Atay, Zaytindağı adındaki eserinde" Bizim İmparatorluk „ başlığıyle şunları yazıyor :.

"Zeytin dağının tepesindeyim, Lut denizine ve ğerek dağları'na bakıyurum.
" Daha ötede kırmızı denizin bütün sol kıyısı Hicaz ve Yemen var. Başımı
" çevirdiğim zaman Kamamenin kubbesi gözüme batıyor. Burası Filistin'dir
" daha aşağıda Lübnan var, Surye var. Bir taraftan Süveyş kanalına öbür
" taraftan Basra körfezine kadar çöller, şehirler ve hepsinin üstünde bizim
" bayrağımız. Ben bu hudutsuz İmparatorluğun çocuğuyum. çıplak İsâ, Na-
" sıra'da marangoz çırağıydı. Zeytindağının üzerinden geçtiği zaman, altında
" kendi malı eşeği vardı. Biz Kudüste kirada oturuyoruz. „

Halepten bu tarafa geçmiyen şey yalnız Türk lirası değil; ne Türkçe ne Türk geçiyor. Floransa ne kadar bizden değilse Kudus de okadar bizim değildi. Sokaklarda seyyahlar gibi dolaşıyoruz. . . . . . " Suriye, Filistin ve Hicazda :

— Türk müsünüz? sualinin cevabı çok defalar: — Estağfirullah idi. Bu kıtaları ne müstemlekeleştirmiş, ne de vatanlaştırmıştık. Osmanlı İmperatorluğu, buralarda, ücretsiz tarla ve sokak bekçisiydi „ . . . . . " Osmanlı İmperatorluğu Trakyadan Erzurum'a doğru koca gövdesini yan yatırmış, memelerini müstemleke ve milliyetlerin ağzına teslim etmiş, artık sütü kaniyle karışık emilen bir sağmal idi . „

Sayın dinleyiciler, İmperatorluk, yıllarca bizim olmıyacağını anladığımız bu yerler için yüzbinlerce öz evladını kumda, çölde, soğukta sıcakta harcadı„ Falih Rıfkının Allaha ısmarladık adındaki kitabında bu yazıyı her okuyuşumda gözlerim buğulanır. , boğazımda bir hıçkırık düğümlenir. Anadolu, bu yüzbinlerce çocuğunu memesinden sökerek alıp götürdüğümüz bu anaya şimdi kendimizi ve pişmanlığımızı getiriyoruz. İstasyonda bir kadın durmuş, gelen geçene: " Benim Ahmedi gördünüz mü? „ diyor? Hangi Ahmedi? yüzbin Ahmetten hangisini? yırtık basmasının altından kolunu çıkararak

trenin gideceği yolun, İstanbul yolunun aksini gösteriyor, "Bu (tarafa gitmişti. „ diyor. O tarafa. . . Aden'e mi Medine'ye mi, Kanala mı, Sarıkamış'a mı Bağdad'a mı? Ahmedini buz mu kum mu, su mu, İskorpit mikrobu mu, tifos biti mi yedi? Eğer hepsinden kurtulmuşsa Ahmedini görsen, onuda benim kadar yabancı bulacaksın. Gözünün ışığı sönmüş, çukur yanağı kemiğine batmış omuzu çökmüştür. Ona da soracaksın; - Ahmedimi gördün mü?

Hayır anne, hiçbirimiz Ahmedi görmedik, fakat Ahmediu her şeyi gördü. Allahın Muhammede bile anlatamadığı cehennemi gördü. Şimdi Anadoluya batıdan ve doğudan sağdan, soldanbütün ruzgârlar yorgun,haykırışarak esiyor. Anadolu demiryoluna, şosaya, han ve çeşme başlarına inip çömelmiş, oğlunu arıyor. Vagonlar, arabalar, kamyonlar, hepsi; ondan Anadoludan utanıyor gibi İstanbul'a doğru, perdelerini kapamış, muşambaları inik lambalarını kısmış gizli ve çabuk geçiyor.

Anadolu Ahmedini soruyor. Ahmet, o daha dün bir kurşun ışığından daha ucuzlaşan Ahmet, şimdi onun pahasını kanadını kısmış, tırnaklarını büzmüş, bizi dimdik bakan Anakartal'ın gözlerinde okuyoruz. Ahmedi niçin harcadığımızı bir söyliyebilsek; onu övündürecek bir haber verebilsek . . . Fakat biz Ahmedi kumarda kaybettik.

Sayın dinleyiciler, işte imparatorluğun osmanlılaşmak ve islamlaşmak yolundaki gayretlerinin plançosu. Türkçülük, bünyemize zıt olan bu fikirlere karşı çıktı. Gerçi bunu daha evel Süleyman Pş. Vefik Pş. ortaya atmışlardı. Hatta şair Mehmet Emin Yurdakul, bu zihniyetlerin en hakim olduğu bir devirde :

«Ben bir türküm; dinim, cinsim uludur
«Sinem, özüm ateş ile doludur. »

demişti. Fakat Türkçülüğün felsefesini yapan, onu sistemleştiren, şüphe yok ki, Ziya Gökalptır. Ve bu şeref yalnız ona aittir.

Bir gün Selânikte çıkan genç kalemlerde şu beytle biten bir şiire rastlıyoruz ;

«Vatan ne Türkiyedir, ne Türkistan ;
«Vatan, büyük ve müebbet bir ülkedir: TURAN.

Bundan hakiki vatanın ne olduğunu, o'nun görüşüne göre VATAN mefhumunun ne olmak lâzımgeldiğini gayet iyi anlıyoruz. Ve o, bunun hayal olmadığına da kanidir. Nitekim : Galiçya yolunda başlıklı manzumesinde ,

«İşte biz düştük yola yolumuz uğur ola
«Galiçyaya, oradan doğru sıvastopola.
«Kırım, azak burada Nogay, kazak burada
«Milyonlarla soydaşlar hepsi de bak burada.„

Sonra siyasî Turanı da bir manzumesinde şöyle tarif ediyor :

"Uluslar, oruklar yok; yalnız büyük turan var,
"Türk ruhunda yalnız bir el, yalnız bir tek ilhan var.„

Büyük harpten mağlup çıkınca GÖKALPin TURANCILIK fikri de değişti. O, bu sefer Kafkasyaya, Galiçyaya, Sivastopola, Kırıma gidemiyişimize adeta seviniyor:

«Sevin çoban, sevin; Elin saf kaldı,
«Öğün çoban, öğün DİLin saf kaldı .»

Gökalp'e göre milliyetin temeli dildir. Çünkü dil, kıymetlerin zarfıdır. Biz, ahlakımızı, hukukumuzu, dilimizi, güzellik duygumuzu onunla ifade ederiz. sun'î dile aleyhtardır. Kökü Türkçe bile olsa, yaşamayan kelimeleri dile sokmak manasızdır. "Türkçeleşmiş olan Türkçedir.„ kaidesini ileri sürer

Dinleyicilerim, Gökalpin bütün fikirlerini bir konferansa sığdırmanın imkânı yoktur. Bunun için şimdi buracıkta yalnız iki şiir mecmuasını inceliyerek sözlerimi keseceğim :

En olgun insandan en basit insana kadar herkesin kendine göre dertleri, kederleri ve sevinçleri vardır. Ruhumuzun derinliklerinde yaşayan bu coşkunlukları, ağlayan kimselerin ferahlaması gibi, dışarıya dökmek isteriz. Fakat ancak hakıkî sanatkârlardır ki, o asıl duyguları şiirin esrarlı ve insanı gaşyeden edasına bürüyebilirler. İşte o zaman bir türlü içimizden taşamayan duygularımız onlarla menbalarına varırlar.

Ziya Gökalp'in iki tarafı vardır; Şair Gökalp, Nâzım Gökalp. O tasavvufun ilâhî heyacanıyle yazdığı zaman şiirin esrarlı alemine yükselir., İçtimaî ve felsefî fikirlerini şiirle ifade etmek istediği zaman da alelade bir nazımdan ileri geçemez.

Şiirde his ve muhayyilesi hakimdir, nazımda zekâsı. Zaten o şiiri tarif ederken "şuur devrinde şiir susar, şiir devrinde de şuur seyirci kalır." der. Şair için ise: "Şair, kendini bulandır.„ der. Kızılelma'da şiir telakkîsinin ikinci kısmı hakimdir. Yani şuuru seyirci kalınışdır.

İmperatorluğun içindeki Türklere, uzun yılların silip süpürdüğü millî benliği duyurmak için, maziden kuvvet almak, istikbalden ümitler vermek lazımdı. O, gençliğe kızılelmayı göstererek onu istikbalde bir mefkûreye bağlıyor ;

Bir varmış, bir yokmuş . . Tanrıdan başka
Kimseler yokmuş. Yakın zamanda
Baküde milyoner bir kız varmış ;
Türklüğü çok sever, yurda yanmış.
Adı Ay Hanım mış; hanlar soyundan
Atası Kırgızın konrat boyundan .
Uzun boylu, kumral, yüksek alınlı ;
Şerefli bir kökün güzel bir dalı.
Babası, annesi öldüler birden .
Kendisi Pariste tahsilde iken
Dayandı bu kahra; şevkı sönmedi,
Tuttuğu mukaddes yoldan dönmedi .

Burada Ay hanım bir idealdir. Gökalp, şehit anası çocuğunun beşiğini sallarken duyduklarını bütün benliğiyle duymakta ve kaleminden bir pınar berraklığıyle akıtmaktadır .:

"Uyu yavrum, uyuyacak günler var,
"Baban şehit ; izlerinde ünler var
Yarınları gözetliyen dünler var.
O izlerde sen de dolaş, ninni
Öç gününe tezce ulaş; ninni.
"Uyu yavrum, gene şimşek çakıyor,

"*Yarasından kızıl kanlar akıyor .*
Şehit baban gelmiş bize bakıyor .
O yarayı dur bağlayım ninni
Sen ağlama, ben ağlayim, ninni

Edebiyatımızda yaralı Türk anasının duygularını bundan daha iyi ifade etmiş şiir biliyormıyız ?

O'tanrının huzurına Yunus Emre kadar vecitli çıkar . :

"*Aşık ağlar canan diye*
"*Asker ölür vatan diye*
"*Ders akunur irfan diye*
"*Murat sensin, yüce Tanrı*

+

"*Hem gönlüme göz vermişsin ,*
"*Hem didara söz vermişsin .*
"*Hayat da ver; öz vermişsin ,*
"*Hayat sensin yüce Tanrı .*

+

Benim gönlüm kış günü aç
Kalan bülbül gibi muhtaç .
Ruhum hasta; sensin ilaç .
Beni dertten kurtar, Tanrım .

Ben görmedim; sensin bakan ,
Bir nur olup kalbe akan .
Yanıyorsam sensin yakan .
Yakan öt de yanar, Tanrım .

Yeni Hayat ismindeki eserinde Nazım kisvesine bürünmüş felsefî, içtimaî fikirler buluyoruz. Size bu eserden tek bir örnek verebileceğim.

Yeni Hayatta Gökalp'in artık vatanı, TURAN değildir. Onun tahayyül ettiği vatan, Atatürk'ün yarattığı vatandır.;

"*Bir ülke ki camiinde türkçe ezan okunur*
Köylü anlar manasını namazdaki düanın .
Bir ülke ki mektebinde türkçe kuran okunur,
Küçük büyük herkes bilir buyruğunu hudanın
Ey türk oğlu, işte senin orasıdır vatanın .
Bir ülke ki çarşısında dönen bütün sermaye ,
Sanatına yol gösteren ilimle fen türkündür.
Hırfetleri birbirini daim eder himaye ;
Tersaneler, fabrikalar, vapur, tren, türkündür.
Ey türk oğlu, işte senin oradadır vatanın .

Sayın dinleyicilerim, şu tasvir ettiği vatanın tehakkuku için ömrünün otuz yılını harcıyan bir idealisti Türk milleti unutabilir mi? Bu gün ve yarın her Türk benliğinin bütün coşgunliğiyle göksünü kabartarak "Türküm„ derken onu o mefkûre sahibi Gökalp'i hatırlamaması mümkün mü? Hayır, Müsterih ol, Gökalp, Türklük kadar ebedî bir şahsiyetsin artık .

Muharrem Tekdal

CAN'ı Yakından tanıyalım

Yazan : Enver Konanç

Onu tanıyoruz, fakat bu kadar ve böyle tanımak değil; onun hakiki sıfatını, bir meş'ale gibi etrafa serilip genişleyen duygularının yalnız ve sade bir perde üstünde toplandığı şekil ve rengile tanımak lâzım...

Onun şiirleşmiş hayatından kopan her parçaya yaklaştığımız zaman, bize muhakkak bir şeyler sunabilecek ve elektiriğin arka verdiği bir rontkenden daha ziyade ve açık olarak hissi, ta şâri damarlarına kadar bütün çıplaklığile takdim edecektir.

EĞRİBEL'de gürleyen sert rüzgârların, vücudunda çizdiği Hiyeğrolif şeklindeki işaretler, Canın önünde vuzuh kesbetmiş en güzel bir mevzu kadar manalı ve açık olarak okunabilir.

Yılda bir kere olsun, bir çicek buketi gibi hazırlayıp bize sunduğu üç dört mısraile, şiirde susamış ruhumuzu teselliye imkân verebiliyoruz.

Can, muhakak bir şeyin sırrına ermiş ve oradan kendisini ehyaya muvaffak olabilmiştir. Bu hazinenin anaktarı Can'a lütfedilmiş olmasa gerek. Fakat o, bu muazzam kilidi saçları ağarmış, başları dumanlı dağların arkasında tek başına zorlayarak koparmıştır. İçinde bin bir ziynet dolu hazine, kendisini Canın kollarına bırakarak bütün varlığını onun emrine terk etmiştir. Onun müstefid olduğu menba, gün olur ki,içindeki kıymetlere yabancı kalabilir ve kendi doğurduklarını bile başka bir kalıptan çıkmış nazarile seyre dalar.

Onun ruhu, kabına sığmayacak derecede taşdığı zaman sırtsırta gelen değlara doğru göç ettiğini görüyoruz.

Tabiatın daha fazla hükmettiği ve Jüpiterlerin birer sığınağa sokuldukları esnada bile o,güneşe doğru alnını vermiş, bir elile pelerinini geriye sıyırıp bir buda heykeli metanetile durarak:

" *Daha binkez kahirler, kıranlar*
aşılacak, „
" *Bağımın bir andı var: Başia*
savaşılacak „
" *Dağlar gibi, sırt sırta, dağlar*
gibi kol kola . "

Dedikten sonra tabiatın tahkim ettiği mevkilere doğru göğsünü vererek yürüyor.

— Can nereye gidiyor?

Evet, bu suale, Canın nereye gittiği bilinmez kadar kısa

ve görünüşte basit bir cevab verilebilirse de, asıl karşılık: Can,meçhulat ormanlarında hissin güzel ve narin perilerini kovalamağa ve onları çevresine toplıyarak kuracağı derneğe davete gidiyor diyebiliriz.

Can, hissin zincirlerini en sağlam bir şekilde kavramakla beraber, aynı zamanda lisanın züppelik taraflarına kaçanlardan da değildir. O, Türkçeyi en uygun şekilde telâffuz eden, kullanan ve ona lâyık olduğu yeri veren bir şairdir. On beş yıl önceki Candan dinlediklerimizi, bugünkü ceryanlar önünde ilk safa sıralananlar arasında görmekle bugünkü Can'ın evvelki Can'la hiçte farklı olmadığını mükemmel bir surette seçebiliyoruz.

Can, hissin çok derinlik ve inceliklerine kadar nüfuz edebiliyor. İyi duyuyor ve duyduklarını ifade ederken mahirane bir üslûp ve vuzuhla sahneye cıksında onun çehresini uzaktan teşhis edebiliyoruz. Bu çehre, bize yabancı gelmiyor; biraz daha olgunlaşmış olmasına rağmen şeklinden zerre kadar kaybetmemiş değildir.

Bazan, tabiatla başbaşa kalarak mücadeleye giriştiği sıralarda rakibini aldatacak bir surette mahirana manevralar çevirdiğini görüyoruz. Nitekim:

" Can'a iç ağlarken, gül kis kis!
Derim „
" Şimdi kucaklarım, şimdi pis
derim. „

" Beni kirman eden dönek his !
Derim. „
" Karar kıl.' Açılsın artık sis!
Derim. „

Diye bir dilek ortaya atıp dertlerini dökeceği kanaatini vererek karşısındakini:

" Bilmem ki ne bekler, neyi isterim! „

Sözlerile derin bir sukutu hayale uğratarak pelerinini omuzlarına çekip tedirgin oluyor...

Kendisini bekliyen kolkola sıralanmış dağların ellerini sıkarken onlardan pek memnun kaldığını ifade eder gibi:

" Yaşlarla yuğrulmuş kuru aşımla „
" Dağ, dağ gezerim Can yoldaşımla „

Diyerek onların başlarında uğuldayan ilâhi seslere tempo tutarak sislerin arkasına doğru çekilip gidiyor.

Onun bazen battığı yerden doğduğu da müşahede edilebiliyor. Fakat zamanla ümid edilmiyecek derecede başka bir istikametten yanımıza geldiğini görebiliyoruz.

Fakat nihayet o, kutubunu bir ibre ile tayin eden değil; bir ibreden daha hassas ruhu ile tayin edendir.

Canın hayatının seyrine bir göz atacak olursak, bunda pek müstesna ve bambaşka çeşniler görebiliriz. Onun hayatı, bile şiirleşmiş demektir. Nasıl ki, şiirlerdeki inişler ve çıkışlar, yüze gelmiş ve derinliğe gidişler varsa tıpkı canın hayatında da bu husiyetleri takip edebiliriz. Yaz gelir iner, kış gelir çıkar, gün olur büsbütün gözden uzak, aylar geçer hasret çekeriz.

Onun hayatı kısa ve remizle tarif edilmiş olamaz. Yakından ve adım adım takip etmekle belki.

Bu gün Can neden eser vermiyor diye bir sual karşısında kalmış olduğumuzu farzedersek, bunu ancak şairin kendisinden sormak lâzım geleceği kanaatindeyim. Fakat bundan evvel şurasını da hülâsa etmek icab ediyor: Can'ın her şiirini bir eser denecek kadar kuvvetli ve o kadar vazifesini yapmış sayılabilir.

Giresunumuzda, bu vadide merak ve doğrulukla yürüyen arkadaşlardan, canın yazılarının bir araya toplayarak bir eser haline getirmeğe çalışmalarını rica ederim. Bunu şairin kedisinden beklemek hakkımız değildir. Esasen bu hususta kendisine karşı bir teşebbüse geçilecek olursa muvaffak olunamaz kaydini de mevzu bahis edebilirim.

Enver Konanç

BAŞIMA

SAYIN RİFAT NECDET'E

Kudlarız her geleni, geçen sayıda değil ;
Saçımdan ses geliyor, kulak as, başım: Eğil !.
Eğil, boş değil elbet bu gelen fısıltılar ;
Üstünde kış mevsimi, tepende bembeyaz kar...

Ağaran saçlarını toplayıp deste deste ,
İşte önünde senin bu en hazin bir beste..
Aksız çıkıp sefere, dönüşünde aklaştın ,
Sana uzak durana, neden, nasıl yaklaştın?..

Dökülen dertlerine yabancı kalan dosta,
Gönül bağlama dedim; vefasız, yalan dosta...

kapımız çalındı bak; tekin değil bu geliş ;
Haber sal başım, yoksa ömrümde mi yükseliş ?..

Dağlar gibi yıpranıp çöküver yavaş yavaş ;
Ey saçları ağarmış, bembeyaz karlı baş !...

Enver Konanç

Giresun Sporunun Geçmiş zamanlarına Bir Bakış

Sahilspor Kulübü

934 senesinde (Hilâl spor) kulübü Işık matbaası kurbundaki binada (şimdi Emniyet Âmirliği binası) çalışıyordu. bu sene içerisinde yapılan bir sene sonu kongresinde kulüp mensupları arasında bir ihtilâf çıkmıştı. Bu gerginlik kâfi derecede önlenemediği için Hilâl kulübünde mevcud bir çok elemanlar -ki hepsi genç olub spor çağında idiler- Kalkip gitmişler ve dobdolu salon bu suretle oğlaşmıştı. İşte bu gençlik tarafından Hacıküseyin mahallesinde ve denizin hemen kıyısında bir binada (Sahil spor) kulübü açılmıştı. Bu hulüb nizamnamesinde denizciliği esas tutan bir kulüb olub yine nizamnamesinde (Hacıhüseyin mahallesinden ayrılmamak) kaydile de diğer kulüblerimize nazaran bir hususiyet arz etmektedir.

Tesis tarihi 1934 olan bu kulübümüzün müessisleri: Bay Avni Bayraktar, Sait Türker, Halil Ertürk, İbrahim Yenal, Mahmut Akçay.

Bu kulübümüz epey bir zaman sade deniz sporiyle meşgul olmuş isede sonra bir futbol takımı teşkil ederek sporun bu şubesinde de çalışmıştır. Futbolda son derece gayretine rağmen hiç bir vakit Gireson spor ve Yeşiltepe spor takımlarına faikiyet kazanamamıştır.

Tireboluyu bir kaç defalar ziyarette bulunan bu kulüb gençliği orada Altınsu kulübü takımile futbol maçı yapmış ve müsamerede vermiştir. Gireson sahasında da bütün müsabakalara iştirak ederek denizcilikte iyi neticeler elde etmiştir.

Trabzon Necmiâti kulübü futbol takımı ile 940 senesinde bir futbol maçı yapmış isede bu oyun yarı kalmış ve bir netice alınmamıştır. Trabzondan dönüşte bu kafile Göreleye de uğramış orada da İdman Gücü takımile bir futbol maçı yapmış ve üstün gelmiştir.

Trabzon ve samsunda yapılan denizcilik müsabakalarına iştirak etmiş ve muvaffakiyetler göstererek bir 2 incilik ve üçüncülük kazanmıştır. Bu musabakalara giden sporcular madalya ile taltif olunmuşlardır ki Vilâyetimiz için bu husus bir kazançtır.

1940 senesi zafer bayramında yapılan deniz yarışlarında kürekden, 500 metre mukavemetden birincilikler almış birde kupa almağa muvaffak olmuştur.

Ankarada yapılan yüzme müsabakalarına ait madalyalar Federasyon başkanı Yarbay Abdurrahman Benlioğlu ve Trabzonda müsabakada kazanılan deniz kürek müsabakalarına ait madalyalarda üçüncü ordu müfettişi orgeneral Kâzım orbay tarafından merasimle takılmıştır.

Bu kulübümüzü kuranlar arasında bulunan bay Avni Bayrakdar (şimdi bölge kâtibi) kuruluşundan itibaren arada bazı değişikliklerle idare etmiştir. Bir sene bay Sait Türker bir sene de bay Osman Pamir idare etmişlerdir.

Bu kulübümüzde spor işlerini münhasıran bay İbrahim Yenal idare etmiştir. Maamafih Mustafa Kalyoncu ile bay Hasan Rahmi de bu kulübümüzde takım kaptanlığına seçilmişlerdir.

Halen kulüb Reisi bay Avni Bayrakdar takım kaptanı da (Hasan Rahmi)dir. Bu kulübümüz ilk açılışında kiraladığı deniz kenarındaki binada faaliyettine devam etmekdedir. Aza adedi açılışında 40 kadar iken şimdi 100 den fazladır.

Ş. Turgut

NARENCİYELER

Yazan : Burhan Gökdeniz
Fındık istasyonu ziraat teknikeri

Aurantiase : Fasilesinin Citrus cinsine mensupturlar. Bu cins namı altında toplanan meyveler gerek iktisadî ve gerekse ziraî bakımdan mühim ve kıymetli müteaddit ağaçları ihtiva ederler. Bütün bunların tarzı ziraatı teksiri bakım ve tımarı yekdiğerinin hemen ayni olduğundan bir tanesi hakkında bahsedilecek tarz ve şartlar hepsine şamildir.

1 — Menşei
2 — İntişar sahası
3 — Dünya ve bizdeki ehemmiyeti
4 — İklim ve toprağı
5 — Taksimi ve teksiri

1 — Narenciyelerin menşei şarki Asya olarak kabul edilmektetir. Buradan Hindistana, Türkiyeye, Âfrikaya, daha sonra cenubi Avrupa ve en son olarakta Amerika sahillerine dağılmıştır.

Dünya meyve ticaretinde Narenciyeler üzümden sonra en baş mevki işgal ederler. Bilhassa güzel kokuları gıda bakımından ehemmiyeti ve nihayet kemal zamanında rakipsiz bulunması dünya ticaret kiymetini artırmıştır .

Her ne kadar memaliki harre (Sıcak Memleket) nebatı kabul ediliyorsa da hafif donları olan yerlerde de muvaffakiyetle yetiştirilmektedir. Fakat her mutedili harre yerierde yetişen Narenciyeler lezzet, nefaset ve keyfiyet itibarile bilhassa farklıdırlar.

Meselâ : senede iki mahsul olınması müsait bulunan mıntakaların yetiştirdiği Narenciyeler keyfiyeten çok önemli oldukları gibi uzun yol ve nakliyata muhafazaya karşı daha mukavimdirler. Bu gün mutedili harreye yakın evsaftaki iklimlerde yetişen Narenciyeler tamamile harre iklimlerde yetişenlerden daha çok hakim vaziyette dünya piyasalarını işgal etmektedirler .

Narenciyelerin intişarı : Daha ziyade garbe olmaktadır. Ve yeni yeni intişar sahalarından dünya piyasalarına sevkedilen Narenciyeler daha büyük nam ve şöhret almakta hatta eskilerinin kayıb olmağa yüz çevirdiği görülmektedir .

Başlıca Narenciye mıntakaları başta Amerikanın Kaliforniyası İspanya, Portekiz, cenubi İtalya, Fransa Yunanistan, şimali Afrika memleketleri: Tunus, Fas, Cezayir, Mısır Irak, Suriye, daha sonra Türkiye gelir. Bilhassa Kaliforniya en son intişar sahası olduğu gibi bütün Amerika pazarlarını diğer ülkeler Narenciyesine kapadığından daha başka Avrupa pazarlarına da el atmıştır .

Dünya Narenciye eistatistiklerine göre 1914 de 90- 100 milyon sandık iken 1925 d 100-125 milyon sandık ve 1936 150-170 milyon sandığı bulmuştur. Bu mıktarın yüzde 36 sını Amerika yüzde 25 şini İspanya, yüzde 22 İtalya ve yüzde 5 ni de Fransa ihraç etmektedir. Geri kalan mıktarda diğer hükûmetler arasında taksim edilmiştir. Bütün bu memleketler mutedili harre olduklarından kürrei arz üzerinde Narenciyeler gaye' geniş sahada yayılmışlardır .

1 — Amerikada : Kaliforniya ve florida
2 — İspanyada : Valensiya
3 — İtalyada : Sicilya ve Reciya kalebra
4 — Şarkta : Çin, Hindistan, ve Annmda
5 — Portekiz ve Fransanın cenub sahilleri
6 — Yunanistanın cenub sahilleri ve Girit adası
7 — Akdenizin hemen bütün adaları
8 — Fas, Tunus, Cezayir, Filistin, Irak, ve Suriyeden başlar. İskenderon Antalya ve Adanaya kadar devam eder.

Bilhassa Yafa Dörtyol Gaze bu meyvelerile çok tanınmışlardır. Bizdeki mıntakaları :

1 — Rize
2 — Ege mıntakası
3 — Antalya mıntakası
4 — Adana mıntakası
5 — Hatay ve İskenderon mıntakasıdır.

Memleketimiz ziraî istatistiklerine göre 1931-1934 senelerinin vnsatî hasılatı adet olarak 150 milyon portakal 18 milyon limon 20 milyon Mandarin 15 milyon Turunç tesbit edilmiştir.

T O P R A Ğ I

Az çok mümtaz toprakları tercih ederlersede derin, kabili nufuz mümbit topraklardan daha çok hoşlanırlar. Toprak altı suyu pek yakın olmayan fazla killi ve ıslak ve çok kumlu bulunmayan toprakları oldukça tercih ederler. Senevi dercei harareti vasatisi 14 derece ve daha yukarı olan yerlerde iyi yetişirler. - 4 - ve - 5 dereceye düşünce tahammüllerli azdır, yaprakları, ince dalları donar 8 - 10 ve daha yukarı derecelerde devamlı souklarda ise bütün ağaçlar donarlar .

T A K S İ M İ

1 — Portakal (Citrus Aurantium)
2 — Limon (Citrus Limonum)
3 — Mandarin (Cdirus Nobilis)
4 — Turunç (Citrus Bigoradia)
5 — Ağaçkavunu (Citrus Medica)
6 — Kız memesi (Citrus Decumana)
7 — Bergamut (Citrus Bergamia)

I — Portakal : (Citrus Ourautium)
1 — Adi portakal
2 — Tatlı portakal
3 — Çekirdeksiz portakal
4 — Kan portakal
5 — Yafa portakal
6 — Vaşinkton Navel portakal
7 — Valensiya portakal
8 — Üç yapraklı yabani portakal (Citrus Tariptear)

II — Limon : (Citros Limonun)
1 — Tatlı limon (Citrus Limetta)
2 — Adi limon (Citrus Limia)
3 — Üç yapraklı limon (Citrus Trifoliâta)

III — Mandarin : (Citros Nobilis)
1 — Rize mandarini

2 — Adi mandarin

IV — Turunç : (Citrus Bigaradia)

1 — Adi Turunç

2 — Küçük dikenli turunç

3 — Büyük dikenli turunç

4 — İspanya turuncu (Yediveren ismile anılır ve çiçeğinin kokusu yasemin kokusunu andırır .

5 — Çin turuncu (Citrus Sinensis)

V — Ağaç kavunu (Citrus medica)

VI — Kız memesi (Citrus decumana)

VII — Bergamut (Citrus berkamia)

TEKSİRİ

Narenciyeler muhtelif şekillerde yetiştirilirler .

Başlıcaları şunlardır .

1 — Tohum ve aşı ile

2 — Çelikle

3 — Daldırma ile

Bütün dünya Narenciye mıntakalarında bilhassa aşı usulü ile yetiştirme yapılır ki en makbul olanı da budur .

YAPILIŞI

Turunç, yabani limon ve portakal gibi nevilerinin tohumları ekilir. Fidanlar bir yaşında, mahallin iklim ve toprağına göre iki yaşına girdikleri vakıt, üzerlerine istenilen en iyi; cinsi islah edilmiş mandarin, portakal, limon veya ağaç kavunu ve diğer Narenciyelerden göz (yaparak) (mahalli tabirle tomurcuk) alınarak aşı yapılır. Anaç olarak tohumdan yetiştirilen yukarda isimleri sayılı fidanlar diger ehlilerine nazaran ilklim müşkillerine ve hastalıklara çok mukavim olduklarından ve hemen ekseri topraklarda kolayca yetişebildikleri için, bunlar üzerine aşılanıp yetiştirilecek olan her hangi bir Narenciye nev'i muhakkaktır ki çok iyi netice verecektir.

Ömürleri artacak meyveleri kemmiyet ve keyfiyetce fevkalâde güzelleşecektir. Memleketimizin bazı mıntakalarında bir çok amatör meyvecilerimiz bilhassa Narenciyelerin teksirinde havai daldırma (mahalli tabirle teneke aşısı) denilen vsulu taklit ederlerki çok yanlıştır. Hangi meyvede olursa olsun bir fidanın toprak içindeki kısmının daima yabani olmasına dikkat etmelidir. Çünkü yabanilerin yukarda da söylediğimiz gibi iklim müşkil ve hastalıklarına karşı mukavemetleri fazladır. Yabaniler üzerine aşılanan çok nazik, hassas kalem veya göz anaçla imtizaç ettikten sonra kolaylıkla yetişme ve mümkün olduğu kadar her hastalığa mukavemet kabiliyeti kazanacaktır .

Hikâye :

Zeynebim

Yazan : Muzaffer Kaya Ergun

— Zeyneb beni sevebilecek misin ?

Sevebilecek msinde sözmü . . Yolunda canımı da veririm ama sen beni sevmezsin ? . ;

— Severim Zeyneb . . Ölünceye kadar severim . .

Hem sevmese idim seni her gün görmeğe gelmezdim ki .

— Belki can sıkıntını gidermek için gelirsin .

— Dime öyle Zeyneb . . Sonra gücenirim .

— Gücenirsen daha hiçmi gelmezsin ?

Halil bir müddet Zeynebi süzdü . Sonra omuz başlarına dökülmüş kumral saçlarını avuçları içine alarak kokladı :

— Duramam seni görmemiş, dedi .

Zeyneb bir kuzu gibi göksüne doğru yaslandı . Belinden kollarını doluyarak daha çok kucağına doğru çekildi . İri Kehribar gözlerini Halilin yüzünde gezdirerek, kızıl dudakları arasından tane tane dökülen kelimelerle :

— Gayrı yalan değil, seni delice sevdim, dedi . Sonra gözlerini karşı dağlara dikerek :

— Bırak Halilim gideyim . . .

İşte meyve yetiştiricilerimiz bu prensibi takip ederlerse emek ve gayretlerinin semeresini kısa bir zamanda görmüş olurlar. Havai daldirma denilen yanlış fidan usulu teksirinde ise yetiştirilen fidanların (anacı, gövde ve tacı) hep aynen ana ağacın evsafını taşımaktadır .

Zaten ana ağaçta yine teneke aşısı usulü ile meydana getirilmiş olduğundan hiç bir zaman yetiştiricilerini güldürmemiştir.

Bu şekilde yetişen fidan ve ağaçlar daima uzayıp giderler ekseriyetle üzerinde obur tabir edilen mayvesiz boş dallar peydah ederler. meyve dalları ise gayet az bulunur. Dikildikten 6-7 hatta 8-10 sena sonre meyveye yatarlarsa da verim kabiliyetleri az olur .

Gelecek yazımızda aşı usullerinden bahsedilecektir .

Bürhan Gökdeniz

Fındık istasyonu Ziraat Teknikeri

— Neye benden kaçıyon Zeynep ? . .
— Hele aklına gelene bak . Senden ne diye kaçayım .
— Başka günler böyle demezdin .Şimdi neden acele ediyon .
Zeynep elini uzatarak karşı tarafı gösterdi :
— Nah . . Hacı ağanın [Recebi sürüyü köye indiriyo. Beni bulamıyacak olursa seninle olduğumu anlar sonra bana gaynar. İyisimi bırak gideyim. Yarın yine gelirim .
Halil Zeynebin kınalı ellerini avuçları içersine alarak uzun uzun öptü .
-- Zeyneb senden bir dileğim var bilmemki razı olacakmısın ? . .
— Dedimya senin yoluna canım gitsin .
— Öyle ise bırak biyol dudağından doya doya öpeyim ne olur .
Zeyneb böyle bir istek karşısında kalacağını hiçte akıl etmemişti. Dağınık saçları ile yüzünü gizliyerek güzel başı omuzlarının üstüne düşmüştü. Kalbi göksünü yırtarcasına çarpıyordu. Bu kuvvetli çarpmadan tatlı bir heyecan duyuyordu .
Halil çekindiğini görünce göksünde daha fazla sıktı başını çenesinden tutarak gözlerinin içine baktı :
— Neye ses vermiyon Zeyneb . .
— Nasıl olur bilmemki? . . Bir kız Nıkâhlı olsada kendini öptürmez. Halbuki biz sadece sevişiyoruz .
— Bu gün sevişirsek yarın karım olacaksınya . .
Zeyneb birden bire irkilerek Halilin tunç gibi esmer yüzüne baktı. Sonra yüzünü avuçları içersine alarak hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı. Seviyordu. Seviliyordu. . . . Hemde bir delicesine. Fakat o nisbettede korkuyordu. Eğer Hacı ağanın Receb duyacak olsa idi her ikisininde vücudunu ortadan kaldırırdı. İşte Zeyneb bundan korkuyordu. Kendi hayatından fazla Halili düşünüyordu. Belki cna bir fenalık yapardı. O zaman zavallı Zeynebin hali nolurdu. Receb yırtıcı bir hayvandan daha azılı idi. Daha onyedi onsekiz yaşlarında iken çiftlik komşusu Bedir ağayı bir hudut meselesi yüzünden elindeki kazma ile öldürmüştü .

Sekiz senelik mahkümiyetinden sonra büyük aftan istifade ederek tekrar köyüne dönmüş ve o günden beri Zeynebi adım adım takip etmişti. Halbuki Zeyneb te ondan adım adım kaçmıştı. Rahmetli babası Kâzım ağa da Recebin babası ile çok eski arkadaş olduklari için ölmeden önce kızını Recebe vereceğine söz vermiş. Zaten köydede kapı komşu idiler bazen köy çocukları Halillerin harman yerinde toplanarak evcik oynarlardı. Oazaman bile araları hiç uymazdı. Çünkü Receb Zeynebe karısı olmayı teklif edince o daima Halili tercih ederdi. İmamın kızı kör Eminede Recebin Karısı olurdu. İşte o zamandan beri Halili kıskanır diş bilerdi. Ve bir düşman gibi daima kin beslerdi .

Zeyneb Halilin demir gibi pazuları arasında kendini çocukluk hatıralarının silik hayaline bırakmış düşünürken başını uzatarak kıpkızıl ateşli dudaklarını Halilin dudaklarına değdirdi. Şimdi her ikisinin içindede anlaşılmaz bir ateş körükleniyordu. Bu hal dakikalarca sürdü. Her iki vücut kolları ile bir birine kenetlenmişti .

Bir müddet sonra Zeyneb derin bir göğüs geçirerek harman yerini gösterdi :
— Halil, hatırlarmısın şu sizin harman yerini dedi.

— Hatırlamaz olumıyım hiç : Dedi. Oarası bizim ilk oyun yerlerimizdi. Bu gün bile hatırladıkca içimden (Keşki yene çocuk olsakda oralarda evcik oynasak derim .) Ne iyi idi çocukluk değilmi Zeyneb. .
Zeyneb (Evet) der gibi başını sallayarak :
— Ben yemekler pişirir çamaşır yıkardım. Sen eve gelince sofrayı hazırlar karşılıklı yemek yerdik .
— Daha sonra ? . . .
Zeyneb yine çekinerek yüzünü Halilin göksünde sakladı. Oda inadına söyletmek için ısrar ediyordu :
— Söyle Zeynebim. Çekinme daha ne yapardık ? . . .
Zeyneb son saatında sayıklayan bir hasta gibi ,
— Pencereleri kapatır yatardık ve sabahları sen işine giderein. Böylece beş on geceyi iki üç saatlik oynumuza sıkıştırırdık :
Halil onu kollarında daha fazla sıkarak al ynaklarından öptü. . Öptü. . Bu öpüşlerde doyulmaz bir iştiyak vardı. Ateşli dudaklarını tüysüz yanaklarında gezdiriyordu .
— Zeyneb bu gece ninemi yollayıp seni anandan isteyeceğim .
— Boşuna uğraşmış olursun ? . .
— Neden ? . .
— Babam ölmeden Recebe vereceğini söz vermiş .
— Babam sağ olaydi seni bir katile vermezdi ?
— Doğru dedin . . Fakat anam babamın vasiyetini yerine getirmek içle caymaz yine verir . . .
Halil sırtını verdiği çama dayanarak ayağa kalktı iri siyah gözlerini sabit bir noktaya dikerek. Olamaz . . . .Anan verse bile benim elimden seni kimse alamaz. Ben bir kere ninemi yollarım. Vermezlerse yapacağımı bilirim .
Zeyneb eli böğründe mahzun ve yalvarır gibi :
— Kızma Halil . . Onlar vermeselerde ben sana kaçarım dedi .
Bu söz üzerine Halilin dudaklarının kenarı tatlı bir gülüşle kırıştı. Zeynebi omuzlarından tutarak kendine çekti .
— Sahi kaçarmısın, diye gözlerini aradı. O gözlerde sözünün doğru olup, olmadığını okumak istiyordu .Zeyneb başıyle (Kaçarım) der gibi tamamladı güneşte karşı yamaçtan batmış akşamın kızıllığı köye inmişti. Zeyneble Halil el ele vererek geldikleri patika yoldan geri döndüler . . .

***

Receb sürüyü köyün meydanında bırakarak Zeyneblere doğru yollandı. İri kütüklerden yapılmış merdivenlerden ayaklarını vurarak çıktı. Kapının önüde bir müddet durarak içeriye kulak verdiysede ses yoktu. Etrafına baktı, dışarlarda da kimsecikler gözükmiyordu.„Elini ağzına getirerek :
— Zeyneb . . . Diye seslendi .
Zeynebin annesi Güsüm Hatun Recebin sesini işitince elindeki hamur teknesini bir yana bırakarak dışarı çıktı :
— Zeyneb İmam gile gitti. Nerde ise gelir .
— İmamlarda ne varmışki ? . .
— Orasını bilmem gayrı. . Belki Emine ile oturúrdur .
— İmamın kızı Emine ben gelirken pinara gidiyordu. Yoksa seni atlatıp Halillere gitmesin ,
— Seninde aklına gelene bak. Zannetmemki Zeyneb bunu yapsın. Çocuk

değilya. Tenbih edileliden beri o taraflara geçtiği yok.

— Oraşını pek bilmem amma, bir aydır Zeyneb'de başkalık duyuyorum. Zorla değilya o zaman şüphem uyanıyor.

— Sende üzerine çok düşüyorsun oğlum. Genç kız ne kadar olsa çekinir dedi.

Receb kapının eşiği üzerinde ayağı ile şekiller yaparak düşündü. Hakikatte öyle idi. Fakat ne yapsın seviyordu. Hem Zeyneb köyün en güzel kızı idi. ? Onu Halilin kandırıp kendinden yüz çevireceğinden korkuyordu. Bu korkusuda boş değildi. Her kes neler söylemiyordu:

— Ne yapayim elimde değil, Onun her gün ne yaptığını ve nerelerde gezdiğini bilemezsem canım rahat etmiyor. Diyerek köyün patika yollarına doğru baktı. Zeyneb ağır ağır geliyordu. Geniş kalçası, dolğun göksü yazmasının altından daşan bol saçları ile kusursuz bir güzelliği vardı. Receb dudaklarını emerek (O incecik belleri ne zaman kollarım arasında sıkacağım) diye düşündükce sabrı tükeniyordu. Çünkü ekin sonuna daha bir ay vardı. Bu otuz gün kolay kolay geçeceğe benzemiyordu. Değil günleri saatları bile iple çekiyordu.

Zeyneb eve girince Recebi karşısında buldu. Hemen yazmasının altından çıkan saçlarını düzelterek annesinin yanına sokuldu. Şimdi Receb gözlerini Zeynebe dikmiş; Zeynebse başı omuzlarına düşmüş her üçüde sükût ediyordu. Receb köşedeki kütüklerden birinin üzerine oturarak:

— Ninem yarın Zeyneble kasabaya insek ? . . Dedi.

— Ne yapaçaksınız . .

— Babam nikâhınızı yarın yaptırında askıya çıksın dedi.

Zeyneb birden bire: Olmaz diye haykırdı . .

Annesi kızının bu haline hayret etmiş yüzüne bön bön bakınıyordu.

— Olmaz mı ? . .

— Evet anne olmaz. . Ben ergişiye varmıyacağım.

Receb oturduğu yerden kalkarak odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaştı sonra gelip Zeynebin önünde durdu:

— Yalnız bizim değil Halilinde nikâhları yarın olacak.

Zeyneb oturduğu yerden kalkarar tükürük gibi Recebin yüzüne haykırdı:

— Kiminle ? . .

— Yetimin kızı Ayşe ile.

— İşte bu yalan. Halil bunu yapmaz. Bunıar hep sinin uydurmaların. Boşuna uğraşma sana ölürüm yine varmam. Ben Halili Halilde beni seviyor biz bir birimize varacağız.

Recebin gözleri yerinden fırlamış dişleri ile hırsından dudak etlerini kanatırcasına kemiriyordu: Sesi boğuklaşmış bir hayvanın inlemesini andırıyordu:

— Bende bunları öğrenmek istemiştim zaten. Fakat bu Halile pahalıya patlar.

— Ne yaparsınki.

— Nemi yaparım. Gözlerini bir noktaya dikerek o benim bileceğim şey dedi.

Zeyneb kapının yanında Recebin öğnünde durdu.

— Onu öldürürsün değilmi? . . Bedir ağa gibi beynini akıtır gizlice gömergömersin değilmi. Çüncü senden her şey umulur. Kim bilir Halilimi yok

etmek için kurtlu beyninin içinde neler neler dolaşıyor. Bunları inkar edemezsinya. Kıpkızıl kanlı gözlerin herşeyi isbat ediyor;

Receb artık tahammül edemez hale gelmişti. Isırdığı dudakları kan içinde kalmıştı. Gitmek için kapıya doğru yürüdü. Zeyneb kollarını açarak yolunu kesti fakat ne careki Recebin kuvveti karşısında bir tesir yapamadı. Receb hızlı adımlarla Halillerin evine giden yolu tutdu.

Zavallı Zeyneb bağrı açılmış, yazması başından omuzlarına düşmüş bağırarak peşine koşuyordu:

— Yapma Receb. . . Kıyma Halilime. Yazıktır bize diye sesinin bütün gücü ile haykırıyordu.

Bu sesi duyan Halil yemek başından kalkarak kapıya koştu, Zeyneb halâ bagırıyordu. Halil Recebinde kendine doğru geldiğini görünce muhakkak olan bir felâketinde geldiğini anlamışıı. Zeynebde Halili kapıda görünce Recebi geçerek ona doğru kollarını uzatmış koşuyordu:

— Halil durma kaç . . Canavar geliyor ! . .

Daha söyleyecekti fakat arkadan atılan bir kurşun omuz küreği altından girerek ciğerine saplanmıştı. O hızla Halilin kolları arasına cansız olarak düştü. Halil eline bulaşan kandan korkarak:

— Zeyneb . . . Zeynebim. . . Öldünmü Zeynebim. Diye hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı, Zeyneb gözlerini yarı açarak kesik kesik:

— Ağlıyormusun Halil dedi. Sil gözlerini onlara yaş yaraşmaz . . Sonra kollarını boynuna atarak.

— Hani sen beni öpmek isterdin şimdi ne duruyorsun öpsene.

Halil dudaklarını dudaklarının üstüne koydu ne yazık ki o güzel dudaklar eski rengini kayip etmiş ve gittikce hararetini kayıp ediyordu . . .

Muzaffer Ergun

Çocuk Şiirleri :

Sinekle Arı

Koca bir karasinek,
Vızıl vızıl öterek
Çıkmaya uğraşıyor
Camında dolaşıyor
Misafir odasının.

O sırada ansızın
Arı girdi odaya
Dedi: -- Seni buraya
sürüklıyen Sebeb ne ?

Bakmadan biçimine
Nasıl girdin buraya
Cavap verdi arıya
Sinek, dedi : -- bir çocuk
Var burda : benzi uçuk,
Sıska, sümüklü bir şey.
" Tuzlu ziyafet var. Heyy! „
Diye girdim onunla.
Şaşırdım yolumu da
Çıkamadım dışarı

Verdi de cevap Arı,
Dedi ona ki : yavrum
Ben yolu bilmiyorum.
Uğurlıyayım seni
-- Çıkmıycak mısın yâni

Burda mı kalacaksın,
Kalmakta nedir kastin ?
Diye sorunca sinek
Güldü de gevrek gevrek
Dedi ki arı ona :
Bal taşıycağım kovana
Şu salonda manolya
Çiçeği var gördün ya ?

kokusu gayet nefis ,
Balı sanırsın ki mis ,
-- Ben de olsam olur mu
Bu sofranın konuğu ?

Demesiyle sineğe
Arı şaştı " ne diye .
" Söyleki bana : Niçin
" Konacaksın bilmediğin
" Rastgele, bir çiçeğe ?
" Yemediği ot kediye
" Dokunurmuş „ diyordu .
Sinek de ona sordu :

Ben de severim tatlı
Senin gibi kanatlı
Böceğim; senin cinsten
Ne var müsâde etsen ?
Arı der : Evet lâkin
Her şeyden çimlenirsin ,
Demezsin kirli, temiz;
Obur şeysin, huyon pis
Ben se yemem başka şey .
Defol burdan haydi, hey !.

Saffet Tunay

HALKEVİ ÇALIŞMALARI

Evimiz Ebedi Şefin ölüm yıldönümü dolayısiyle yurdun her köşesinde olduğu gibi konferans salonunda bir anış töreni yapmış bu törende sahne kısmı al perdeden bir fon önünde yükselen iki sütun üzerinde kurup yükselttiği genç diri devletin sembolü olan ilk Millet meclisi binasının zarif bir maketi ve onu omuzlarında yükseltmiş olduğunu hep birden bir vaziyette kendi büstü, sağında siyah bir sütun üzerinde tarihi nutku cilt halinde, solunda, sağında sahne kenarından kuşatan millî bayrak ve parti bayrağı ve sonra kürsü .

Sessiz ürperiş dolu ruhlarla oturan dâvetliler, şimdi onun mânevî huzurundaydılar. Toplantıyı Dil Edebiyat kolu başkanı Salim Süha Göksan açtı ve bizi Büyük ölünün hatıraları için dakka sükûta dâvet etti .

Sükûtun ardınca kütüpane kolu başkanı Saffet Tunay, Atatürk'ün hayatını icmalen yad eden destanî bir ifadeyle gözler önünde onu yeniden yaşattı . Gine Salim Göksan kürsüye gelerek Atatürk'ün gençliğe hitabını İnönü'nün resmi tebliğini okudu. Bütün salonda bulunanlar önlerinde bando ve çelenk olduğu halde bandonun çaldığı marş fünebre ayak uydurarak sessis vakur adımlarla kesif bir kütle halinde Yeniyol caddesini takiben Onuncı yıl anıtı önünü indiler. Bütün evlerin pencerelerinden caddeye sükût ve melâl akıyordu. .

Anıt önünde saf halinde duran kafile içinden iki genç çelengi anıta götürdüler.

Okullarında yaptıkları anıştan sonra az önceden saf olmuş Ortaokul gençleri de kendi çelenklerini ağır ağır merdivenleri çıkarak getirdiler. Aziz toprağından bir tutamını yoluna serptiğimiz Cümhuriyet meydanının bu iytinalı hatırası üzerine ve onun anını, şanını bize bağışlayan adına koydular .

Neşriyat Kolu

Tasarruf haftası münasebetiyle yapılan törende okunan nutuk ve şiirleri ayni küçük sözcüler ağzından hoparlörlerle şehrin her tarafına yaymıştır.

Köycülük KOlunun gezisi

Kemaliye köyüne gidilerek civar beş köyün halkı okul bahçesine davet edilmiştir. Millî bütünlüğümüz Nuri-ahmet Çimşit tarafından verilen hitabeden sonra gençlerin temsil ettiği İstiklâl piyesi tatlı bir heyecan içinde dinlenilmiş Doktor Kemâl Turan tarafından yüzlerce köylü muayene edilerek muhtaç olanlara ilaç tevzi edilmiştir. Güzel hasbihaller yapılmış millî rakılarla bir ruh kaynaşıklığı yaşanmıştır.

Balo

İçtimaî yardım kolu menfaatına Halkevimizin verdiği yılbaşı balosu pek samimi ve neşeli geçmiştir. Bu balonun temin ettiği yardım mahalline sarfedilmiştir.

Güzel sanatlar kolu

Halkevleri açılış yıldönümü için bir koro hazırlamakta ve 15 Şubattan başlamak ve 15 gün sürmek üzere bir resim sergisi açmaya karar vermiş bu nüshanın kapağındaki ilân şartlarını okuyarak bildik ve bilinmedik bütün resim heveslilerinin bu teşebbüse iştirak etmelerini dileriz.

Temsil kolu

Yılbaşı müsameresi olarak hazırladığı " Bir Doktorun ödevi „ adlı eser eyi bir dekorla ve oldukça eyi bir başarı ile sahneye konulmuştur. Üst üste iki gün oynanan bu eser Şubatın

birinci günü akşamı Bulancak Halkevinde tekrarlanmıştır. Bu temsilde yeni iki bayankız rol almış bulunuyorlardı: Halkevimiz adına kendilerini bu sütunlarda alenen tebrik etmeyi vazife biliriz.

Mecmuamızın devamlı yazıcılarından öğretmen Osman Pamirli yi bu defa sahneye kazanmış bulunuyoruz. Sesinden mâdâ her haliyle sahneye yakışan bu arkadaş tanışları arasındaki konuşma tabiiliğini hiç bozmadan rolünü yaptı.

Spor kolu

Spor kolumuz, Ordu vilâyeti sporcularını karşılayıp ağırlamış samimi bir gençlik havası içinde anlarla bir maç yapmıştır. Maç Giresun sporluları kazanmışlardır. Bu münasebetle Ordulular gençler tarafından verilen müsamerede (Bir adam yaratmak) piyesi oynanmış ve iyi bir beğence ile karşılanmışlardır.

KOmite Seçimleri

Spor, güzel sanat ve içtimaî yardım kollarının başkanları komita üyeleri ekseriyetinin ayrılışları sebebiyle yenilenmeye tabi tutulmuş olup spor'a HarunHattat, güzel sanatlara Zeki Çağlar, temsile Cevdet Kırımız, içtimaî yardıma da (   )seçilmişlerdir.

Dil edebiyat

Bu kol bu iki ay içinde, biri Tirebolu Halkevinde (Şinasi Türel tarafından verilip gelecek sayıya koyacağımız ziraat musahabesi olmak üzere) dört konferans verilmiştir. İkincisi bu nushaya aldığımız (Narenciye ziraati ve ara ekinciliği) adiyle verilen ziraat teknikleri (Bürhan Gökdemir) tarafından Giresun Halkevinde verilmiştir.

Biri büyük Türkcü Ziya Gökalp'ın, biri Büyük vatan ve hürriyet şairi Namık Kemal'in yıldönümü adına yaşanan üçüncü ve dördüncü konferanslardan ilkini ortaokul türkçe öğretmeni Muharrem Tekdal'a ikinciyi de Kooperatifler birliği takas şefi Baki Cinemreye borçluyuz. Bu konferanslar sayfalarımızı zenginleştirmektedir..

BİR GÜZELE

Çoşkun sular gibi gelir akarsın
Altın saçlarına çiçek takarsın
Kimseyi sevmezsin ne can yakarsın
Menendi bulunmaz bir çiçekmişsin.

●

Manalı bakışla nolur gülüver.
Pınardan doldurup bana bir su ver
Sen hiç vermiyorsun aşıka değer
Şu divane gönül derdini çeksin.

●

Al fistanlar geyip geçme yanımdan
Bıktırdın beni sen artık canımdan
Ayırdın evimden öz vatanımdan
Aşıkınım desem sen güleceksin.

AŞIKIM SANA

Geliyorum yüzünü görmek için
Geliyorum murada ermek için
Geliyorum sana söz vermek için
Bana viran gelen şu aşk bağında

●

Hasretin yasiyle ağlıyan benim
Sana candan gönül bağlıyan benim
Bir çılgın su gibi çağlıyan benim
Vurgunum kalmışım ben duzağında

Hasan Güneş

Ebedi Bir Sızı

Söneli iki sene oldu Onun ziyası
Dünyaya bedeldi O kahramanın dehası
Sitriyordu dünyalar sert bakışlı gözünden
Korkuyordu düşmanlar Onun bir tek sözünden
Onbeş sene içinde yaptı bir çok inkilap
Dindi onun elinde eksilmiyen istirap
Erdiren Onun eli bizi cumhuriyete
Kurtarıp cehaletten yükselten hürriyete
öksüz iken milletin erdiği refah sonsuz
Ne bir gecemiz ne bir gündüzümüz var onsuz.
Mahzun bir yetim gibi boyumuz bükük kaldı.
O ziya sönüyorken ufuklar hep karardı
Yanardağ gibi yandı kalplerimiz tutuştu.
Vücudumuz hüzümle ağlamaktan uyuştu.
Yaşlarımız kalbimizde koparak geliyor
Her damla bir anıyı bizlere imseliyor
Biz birer türbe olduk; her kalp Onun makamı
" Nasıl yitirdim yarabbî ? „ diyor Türk ata mı
Gaip olduyse de O kurtarıcı varlığı
O bir dâhi Atadır asla sönmez ışığı
Atam, gönlümüz gibi meş'aleler yanmakta
Seni onsekiz milyon göz yaşıyla anmakta
Onun izinde giden İnönümüz sağ olsun
Başımızda daimâ sarsılmaz bir dağ olsun
O sağ oldukça başta yok cihanda korkumuz
Yılmaz çelik yürekli var bir arslan ordumuz
Korku nedir bilmeyiz haykırırız cıhana
Yola gelmiyenleri getiririz imana

Abdullah Özçelik

Geçmiş Günler

Dumanlı, karanlık geçen günlerin
Bir anî yoktur, ki bir göz açtırsın.
Daimâ ışıksız geceler derim;
Bağrıma elemin her rengi yakın.
Beni an daimâ " veremdi „ diye.
Gel, acı sararmış yüzüme bak da.
Beni an ölürsem " keremdi „ diye
Ne kadar çekilsem kalsam uzakta.

Hasan Öneş

Halkevimizde resim sergisi

Halkevi Reisliğinden

1 — Halkevimiz Gireson vilâyetinin resim amatörlerini 15 şubat 941 de açılmak ve 15 gün sürmek üzere bir resim sergisi hazırlığına davet ediyor.

2 — Sergide teşhir edilmek üzere evimize gönderilecek eserleri Jüri heyetimiz bir şubattan 13 mart akşamına kadar kabul edecektir.

3 — Jüri heyeti beş kişilik olup Halkevi Reisinin başkanlığı altında şu kimselerden ibarettir: Güzel sanatlar kolu reisi Zeki Çağlar, Orta okul Fransızca ve resim öğretmeni Cevat Zeren, eski resim öğretmeni Ressam Süleyman Sami, Sıvas lisesi Edebiyat muallimi Yedek Subay Şükrü Elçin.

4 — Evimize getirilen eserler tasnife tabi tutularak numaralanacak ve bu numara altında sahibine bir makbuz verilecektir. Ve aldığı dereceye göre teşhir edilecektir.

5 — Kabul edilecek eserlerin her hangi bir orijinalden (Tablo, fotoğraf, kart postal gibi örneklerden) kopya veya büyütme suretile yapılmış olmayıp doğrudan doğru tabiatı örnek tutarak meydana getirmiş olması şarttır. Hayalden çıkma bir kompozisyon da olabilir.

6 — Resimlerde mevzu serbesttir.

7 — Yapılış itibarile resimler, yağlı boya, sulu boya, pastel, kara kalem, guvaj veya ağaç üzerine gravür tarzında eserlerde olabilir.

8 — Birinciden üçüncüye kadar derece alanlar Halkevi mükâfatı adile münasip miktar para mükâfatı alacaklardır. Ve bu mükâfat Ankarada mayısta açılacak (Halkevleri umumi sergisi) nde birinciden beşinciye kadar derece aldığı takdirde eserin C.H.P. mükâfatını kazanmasına mani olmıyacaktır.

9 — Gireson kalkevi sergisinde birden üçe kadar derece alanlar aldıkları derece ile sahibinin adı münasip bir yerine etiketle işaret edilecek 10 nisan 941 de Ankarada bulunmak üzere C.H.P. Genel sekreterliği adresine gönderilecektir. Umumi sergide birinciden beşinciye kadar derece alanların eserleri para mükâfatile karşılanacağı gibi parti tarafından hediye olarak kabul edilecektir.

Mevlânânın bir gazelinden Çevirme

" Hamle Mecmuasında çıkan Farsçasından tercüme edilmiştir. „

Hoş nağmeli sâzendemizin nağmesi ağzımda benim
Canlar bütün esrektir, evet hasılı can buldu tenim.

Güllerle çiçekler yaka yırtmış gülerekten : ne güzel
Yokluk elinin terkini vurmuş hele sümbül, semenim

Reyhan kış eriştikte ne var can yitirirse yâhû ;
Vaktaki bahar erdi, görürsün gene can verdi esim.

Gayb ülkesinin putlar elinden ne güzeller geliyor
Güz, bir nice dilber gömecekmiş; buna vermiş emenim.

Kış geldi ağaçlar hele diş sıkmadadırlar, acırım
Hicran, kuyudur; sabr denen şey, ona urgandır eminim.

Bayram ki bu gün gül suyu saçmakta bulutlarla bahar
Bayram davulu neş'esi gök gürleyişinden gümenim.

Bağlar dolu; gelmiş o, ne rum, nede türkmen güzeli
Gayp perdesinin bin Hoteninden açıvermiş geçenim.

Yusüf gibi can, kör kuyu içre duraraktan yaşasın
Kaybetti ise buldu gene, geldi deyip de vatanım

Gördüm; ebedi can suyu'nun yolları muzlim ve hatar
Zira'ki dikenlikte gülüm geçtiği yollar çimenim.

Saffet Tunay

Mühim Bir İstatistik

Kendi işim için bir daireye gitmiştim. Müdürle memur vilâyetin belli başlı gelirlerini önlerindeki bir cetvele kaydetmekle meşguldüler. Yüzlerinde daha evelden başlamış bir münakaşanın harareti beliriyordu. Gösterilen yere oturdum dinliyorum.

- Nasıl olur bay müdür, halkın bilhassa köylünün belli başlı gıdasıdır. Evinde bir iki çuval mısır unu, kapısının önünde de bu oldumu daha o aileye ne gelir ki ? bana kalırsa yazalım, hem yazmamak için bir sebeb de yok.

- Hakkın var amma oğlum, işte sen-de görüyorsun ki, bu cetvelde yeri yok? hem başka fasla da girmez.

- Girer.

- Girmez.

Girerdi girmezdi derlerken daha fazla dayanamadım, affedersiniz amma neden bahsediyorsunuz ?

İkisi birden cevapladılar,

Kara lah nadan.

Mübarek Nesne

Başbaşa vermişler, hararetli hararetli münakaşa ediyorlardı. Birisi karşısındaki nin tebessümünü şiddetle reddeden bir ciddıyetle yana yana anlatıyordu. Yanlarına yaklaştım dinliyorum.

- Sen ağzının tadını ne bilirsin? mübareğin bir çorbası, bir tavası, bir böreği olur ki, dudaklarını ısırıncıya, dilini koparıncıya, kabını sıyırıncıya kadar yersin de yinede gözün kalır. Yeter ki her zaman bulunsa bari.

- Eksik olsun,

- Sus, günaha giriyorsun, nimete karşı gelinmez. Hem bu nimet başkalarına da benzemez meşela : Soda bir nimet sayılır amma, hangi çeşmenin başında bukadar kap kacak bulunur, sebzede bir nimettir amma hangi dükânın önünde bu kadar müşteri bulunur? hangi . . . . .

Daha fazla sabredemedim, bu mübarek nesneyi ben ben de öğrenmek istiyordum, söze karıştım.

- Affedersiniz neden bahsediyorsunuz ?

Birisi alaylı diğeri çok ciddi cevapladılar ;

- Hamsiden.

Mahallede Sükûn Var

Büklüm büklüm kıvrılan bir sokaktan geçiyordum. İki gevrek kahkaha firen yaptırdı, olduğum yarde durdum, Sağ tarafımdaki bahçenin tahta perdesi arkasında iki yaşlı bayan tatlı tatlı konuşuyorlardı. Sanki bütün işlerim hemen oracıkta bitmiş, gideceğim yeride unutmuş gibiyim tekmil kulak kesildim.

- Bir ısırışta kahveci ömerin çenesini, kızının da elini koparmış .

- Vah vah .

- Çok azıttılar doğrusu .

çok mühim bir vak'a olmalıydı. Başımız tahta perdenin yanına yaklaştırdım, bakışlarımı bir budak deliğinden içeri gönderdim. Aman ne savimli teyzelerdi bunlar? Hem konuşuyor. hem de tatlı gülüşüyorlardı.

- Ayol korkmıyorlarda. Geçen gün bizim kızlar kapıda duruyorlarmış, derken evin köşesinden görünmüş, olduğu yerde durarak başlamış bıyık burmağa. Kızlarda bakup bakup gülüşmüşler .

Teyzelerde tekrar gülüşürlerken, bende sesimi duyurmamak için kahkalarımı içime istif ettim. Bir yandan da bu zamanda bıyık burarak sevgiliye meram anlatan genç delikanlıyı gözümde canlandırıyor, olur şey değil sitemde bulunuyorsun kahkahalar bitti konuşma tekrar başladı .

- Çamaşır sepetinden büyük kızın kobinzonunu yemiş . . . . .

- Çacuklar kabuk almağa inemiyorlar ?

- Geçen gün odaya girmiştide bütün ev halkı seferber olduk ta güç halle ancak oldürebildiik. Kedi kadar vardı ?

- Yok bizim ki yakalamakta ustadır ?

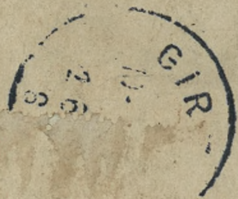
- Ayol kedilerden de korkmıyorlar ?

Gülmek sırası bize gelmişti, fazla dayanamadım kahkahayı bırakıp yürümeğe devam ettim. Mesele tamamiyle anlaşılmıştı. Bu iki yaşlı bayan bizim bile korktuğumuz büyük farelerden bahsediyorlardı .

Demek mahallede sükûn vardı, dedikodu bitmişti etrafıma baktım boş bir ev arıyordum, hemen bu mahalleye taşınacaktım, fakat yok . . . . Bari bu sükunun darısı bizim mahallenin başına .

Cemal Bora

(IŞIK) Matbaası — Giresun

Fiyatı : 10 Kş